היינטיגער נומער האלט 8 זייטען.

№ 73 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזער טאגעבלאט

21-סטער יאהרגאנג | 25 marca 1928 r. | זונטאג, ד׳ ניסן תרפ״ח | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פעטריקאווער 18. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47

מענער-היטען

נאך נישט איז לאדז געזעהענע פאסאנען און קאלירען

געפינט איהר נאר אין גרעסטען אויסוואהל צו מעסיגע פרייזען ביי

מ. קאפעלושניק, לאדז, קאנסטאנטינער 8.

וילט איהר האבען א עונג יום-טוב און א כשר׳ן פסח — פערלאנגט נאר די וועלט-בעריהמטע

טהיי „JAPOŃCZYK”

כשר לפסח בהכשר הראבינאט דפה ווארשא

ווען בעזונדערס א ווייכע-קוואס טהיי איז ווינער נאך בוים „NADZWYCZAJNA” און תמיד פערזעהן.

צו קאנקורענץ-פרייזען!

לכבוד פסח!

פערשיעדענע וויענער שטיהל און גאלאנטעריע-מעבעל

פון גרעסטען בירזען קלענסטען קוואנטום פון די וועלט-בעריהמטע און קלענסטע פירמע

Tow. Akc. Fabryki Mebli Giętych

„Wojciechów”

קען מען בעקומען נאר בייא דעם הויפט-פערטרעטער אויף לאדז און אומגעגענד

א. וו. שעראקאוויאק, נאפיורקאווסקי 44 (רוג קילינסקי)

צופאהר-טראמוויי 17 און 4. צופאהר-טראמוויי 17 און 4.

צו קאנקורענץ-פרייזען!

ווילט איהר

דורכפיהרען א גוטע לעבענס-פערזיכערונג? זיך אסעקורירען געגען פייער און גנבות?

קלינגט אן אויפ׳ן טעלעפאן נומער 12-50

דאס איז די לאדזשער שטאט-פיליע פון דער בעוואוסטער לעבענס-פערזיכערונגס-געזעלשאפט

PRZYSZŁOŚĆ

וועל איך אייך זאפארט בעזוכען און איהר וועט רעעל און פינקטליך בעהאנדעלט ווערען.

דירעקטאר פון דער פיליע מ. ח. רומקאווסקי

קילינסקיעגא 105.

כשר לפסח

צו דער געעהרטער קונדשאפט!

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז אויך דעם קומענדיגען יום-טוב זענען מיינע געשעפטען פערזעהן מיט די בעסטע און געשמאקסטע

גערויכערטע פליישען, ווי:

סאלאמאי-ווארשט און סעלצער-ווארשט

כשר לפסח!

ווי אויך טעגליך פרישען און געשמאקהאפטען אויפשניט און ווינער וואורשטלעך

מיט אכטונג ד. דיאמענט

בעמערקונג: אין יעדער פאבריקס-פירמע לעגענהייטס ביטע זיך צו ווענדען דלוגא 14.

געגעראלען: זאוואדזקא 9, טעל. 48-19. פיליאלען: פיעטריקאווער 45, טעל. 30-41, נאוואמיעסקא 24, „ 49-42, ווסכאדניא 50

כשר לפסח

אחרי מחלה כבדה וקצרה נפטרה האשה הצנועה והצדקת

נ״ע קיילא יהודית ראזענפעלד

בת ר׳ יעקב ז״ל וואזדקאווער מחסידי קאצק

בשנת השבעים ושמנת לימי חיי.

ההלוי׳ תהי׳ היום יום א׳ ד׳ צו תרפ״ח בשעה ה12 בצהרים ממעונה פולנעצנע 7.

השרויים בצער עמוק: משפחתה מתאבלת.

אכטונג, לאדז און פראווינץ!

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז צו די בעפאר-שטעהענדע יום-טובים האבען מיר פערגרעסערט אונזער לאגער מיט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

דיוואנעס, פיש-דעקען, קארניקעס, בעט-דעקען, גארדינען, קאנטאניערען, שטארען, פארטיערען, באנק-פאנס, נאבאלינס, מעבעל-איבערצוג, פראסאט א. ז. וו.

אלעס צו די ביליגסטע פאבריקס-פרייזען.

הערט! רעעלע בעהאנדלונג דעטייל! גוטע בעדינגונגען!

הויפט-פערקויף פון פינסטער׳ס סלוש-דעקען

F. Futerman

Piotrkowska 28, tel. 29-21

פסח ציקאריע

איז בעסטען סארט עמפעהלט די פאבריס

„GLEBA”

וולאצלאוועק.

כשר לחג הפסח

אונטער דער השגחה פון וולאצלאוועקער ראבינאט.

פאדערט מיט׳ן סטעמפעל כשר. פאדערט מיט׳ן סטעמפעל כשר.

פרימא דינע

מצות

כשר למהדרין מן המהדרין

הערט געבאקען אין די בעוואוסטע היגיענישע בעקערייען פון

אברהם שמואל ביאלאסטאצקי

פיעטריקאווער 64 (שענקעוויטשא 9).

„BORVISK” KUNSTSEIDEN Act. Ges.

HERZBERG (Harz)

עמפעהלט קונסטזיידע (וואש-זיידע)

פון אונפערגלייכליכער שיינקייט און דויערהאפטיגקייט צום אויסארבייטען פון שטרימפ און געוועבען.

גענעראל-פערטרעטער פאר פוילען איז די פירמא:

MICHAŁ WEYLAND, MORGENSTERN i AMSEL

ŁÓDŹ, Zachodnia 68. :::::: Tel. 26-56.

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט די ג. קונדשאפט, דאס איך בעזיץ

— און —

מצות מצה-מעהל

פון די פערשידענסטע און בעסטע סארטען, ווי אויך קאלאניאל, צוקער-ווארען, שאקאלאדע בעזונדערס די בעוואוסטע „אנגלאס”-שאקאלאדע כשר לחג הפסח. צו די ביליגסטע פרייזען.

א. ארנער, דזשעלנא 33, טעל. 30-04.

Dr. M. Goldfarb

זאוואדזקא 18. טעלעפאן 51-89.

הויט- האר- און געשלעכטס-קראנקהייטען

נעמט אויף פון 9—12 פארט. און 5 - 8 אבענד.

פאר אנבעמיטעלטע — פרייזען ערמעסיגט.

Dr. med. L. Pikielny

ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאזע און הארן-קראנקהייטען

Nawrot 8, tel. 19-90

עמפאנגט פון 4—7 אין אוונט.

Dr. med. J. Stupay

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען אויף דער

פיעטריקאווער 76 (רוג מאניושקא)

ארדינירט פון 6—7 נאכט.

דער פרעזידענט וועט עפענען דעם סיים

אויף דער ערשטער פייערליכער זיצונג פון סיים וועט אנוועזנד זיין דער מארשאל פילסודסקי און דער גאנצער מיניסטעריום-קאבינעט.

ווארשא. (טעלעפאניש) פון גוט-אינפארמירטע קרייזן דערוויסט מען זיך, אז די ערעפנונג פון סיים דינסטאג דעם 27-טן וועט פארקומען מיט דער גרעסטער פייערליכקייט.

דער פרעזידענט מאשטשיצקי באזוכט מיט'ן מארשאל פילסודסקי און דער גאנצער קאבינעט וועלן פארנעמען אנ'ארט אין פרעזידיום. דער פרעזידענט וועט איבערלייענען דעם דעקרעט וועגן די עפענונג און דערנאך וועט ער איבערגעבן דעם עלטסטן דעפוטאט דעם פארזיץ פון סיים. אין סיים וועט עס וואהרשיינליך זיין דעפ. בליקע, אין סענאט — סענאטאר לימאנאווסקי.

נאכ'ן אפמאהר פון פרעזידענט מאשטשיצקי און מארשאל פילסודסקי פון סיים וועלן ביידע צוזאמענליגע פארזיצענדע אפנעמען די שבועה פון די נייעהלעטע דעפוטאטן און סענאטארן.

ביז איצט איז נאכגישט פעסטגעשטעלט געווארן צי די וואהל פון מארשאלעק וועט פארקומען אויף דער ערשטער זיצונג פון סיים אדער אויף א צווייטער ספעציעלער זיצונג.

תיכף דער דער וואהל פון מארשאלעק, וויצע-מארשאלקעס און סעקרעטארן פון סיים און סענאט, וועט די רעגירונג ארייגטראגן דעם פראוויזאריום פון בודזשעט אויף'ן צווייטן קווארטאל און דער פראיעקט פון בודזשעט אויפ'ן יאהר 1928/29.

נאך דער באשטימונג איבערן פראוויזאריום וועלן זיך די דעפוטאטן און סענאטארן פונאנדערפאהרן אהיים אויף די פסח-פייערן.

גראנדיעזע מענדעלע-פייערונג אין מאסקווער רעוואלוציאנערע טעאטער.

מאסקווע, 24 מערץ (י.ט.א.) דאס בילדונגס-קאמיסאריאט האט איינגעארדנט אין רעוואלוציע-טעאטער א גראנדיעזע פייערליכע אקאדעמיע געווידמעט דעם 10-יעהריגען יאהרצייט פון מענדעלע מוכר ספרים. אין דער אקאדעמיע האבען זיך באטייליגט סאוועטישע פראזאיקער. פארזיצענדער פון דער אקאדעמיע איז געווען ראשקעס. מיט א לענגערן רעפערעט וועגן מענדעלע'ן איז ארויסגעטרעטן דער רעדאקטער פון „עמעס" ליטוואקאוו. א חוץ דעם האבען גערעדט א רייה יידישע און רוסישע שריפטשטעלער.

9 יודישע יונגעלייט פערלוירען די בירגער-רעכט פאר ארויסדרעהען זיך פון מיליטער-דינסט.

ווארשא, (טעלעפאניש) די אדמיניסטראציע מאכט האט צוגענומען די בירגער-רעכט ביי 10 ווארשאווער איינוואוינער צוליב דעם, וואס זיי האבען זיך אנ'אוועקגעלעגט אויפן ארויסגעדרעהט פון מיליטער-דינסט. 9 פון זיי זיינען יודען.

דער האט געכטען אין עהרענטלעכען געוואונען אויף דער לאטעריע.

דער 14. טאג פון דער ציהונג.

15,000 זל. ג' 89029.
10,000 זל. ג' 23799 48394
99143.
5,000 זל. ג' 19539 36428 81474
84959.
3,000 זל. ג' 1517 34584 45971
77888 86185.
2,000 זל. ג' 24486 51741.
1,000 זל. ג' 2361 10908 64402
66242 71260 92649 101410
103087 118084 121739 129187.

דער 5'. טאג פון דער ציהונג.

10,000 זל. ג' 88541 115745.

8,000 זל. ג' 40801.
2,000 זל. ג' 57565 14383
113316 118445.
1,000 זל. ג' 2875 9651 6683
25006 28868 77300 82013
119459.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די ג' שפילער!

צו דער בעקוועמליכקייט פון א"ע שפילערס, העננט ארוים די גרעסטע קאלעקטור אויף דער לאדזשער הויפט.

ס. יאטקא פיעטריקאווער 22, פיעטריקאווער 66
טעגליך 5 א ווייטער אק. אין איהרע צווייגען פער די פאקעלע פון געווינסטן פון דערזעלבער ציהונגס-טאג. ... אויסצאהלונג פון אלע געווינסטן.
1432

ס'איז א מחיה צו זיין א יוד...
דער אמאלער פאשאה האט עס נעכטען בעשטעטיגט.

ווארשא. (טעלעפאניש) מיט א פאר טעג צוריק האט א געוועזענער באגדאדער פערזענליכקייט א טורק און „מאמעמט", אז דער אמאלער פאשאה, וועלכער באפינדט זיך איצט אין די רייהען פון ווארשא, איז נעשט לאנג יוד. ער באזיצט זיך נאר בלויז מיט א יודישען נאמען, כדי צו געווינען די סימפאטיע פון יודישען פובליקום.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז פאשאה געקומען אין רעדאקציע פון „מאמענט", וואו ער האט פערזענליך מיט דאקומענטען, אז ער איז א געבוירענער יוד. דערביי האט ער ערקלערט: איך בין געבוירען געווארען א יוד און א יוד וועל איך שטארבען.

„וויזוואלעניע" פראטעסטירט געגען די וואהלען אין קאוועל, לידע און א גאנצע רייה אנדערע ערטער.

ווארשא, (א.וו.) די בעפאלמעכטיגטע פון דער ליסטע נומער 3 („וויזוואלעניע") האבען ארייגעטראגען א פראטעסט געגען די וואהלען און וואלצאלעגען, קאוועל, ביאלא (נאלציענ), סוואלקי אין לידע. און די מאנדאטען פון פראטעסט ווערט אנגעוויזען, אז אין פאלען אין ביאלא זענען די בעפאלמעכטיגטע פאנדען בעשטעטיגט געווארען צו דער וואהל-קאמיסיע און אז די אדמיניסטראציע וועט מאכען האט אויסגעאיבט א דרוק אויף די וועהלער.

די פראטעסטאנטען פארלאנגען זאל מען אויף די עדות: וויצע-מארשאל דיזלא און דעפ. פאלאקעוויטש.

—0—

פראטעסט-דעמאנסטראציע פון סטריטר-סוחרים געגען דעם צוהויכען אומזאץ-שטייער.

פאריז. (א.וו.) 12 טויזענט האבען זיך פערזאמעלט פריטאג 500 סוחרים פאר'ן פנים פון דער פינאנץ קאמער און פראטעסטירט געגען דעם צו הויכען אומזאץ שטייער אויפ'ן יאהר 1927. א דעלעגאציע פון די סוחרים האט איבערגעגעבען דעם פינאנץ אינספעקטאר א מעמאריאל. אז וועלכען עס ווערט פראטעסטירט געגען דעם הויכען שטייער, וואס בעטרעפט 5 מאל מעהר ווי אין פאריגען יאהר.

דער אומזאץ און הכנסה-שטייער זאל רעפארמירט ווערען לטובת די סוחרים.

(ה) פון א גוט אינפארמירטער קוועלע דערוויסט מען זיך, אז אין די רעגירונגס קרייזן הערשט איצט די מיינונג, אז מען דארף צוטרעטען רעפארמירען די שטייערען.

אנגעלען ווערט בעשטימט ווערען א קאמיסיע פון פאכלייט, וועלכע וועלען מיט דער בעטייליגונג פון די רעלעוואנטע פון די ווירטשאפטליכע ספערען אויסארבייטען א נייעם פלאן פון די שטייערען און ווי אזוי זיי זאלען בעזייטיגט ווערען פון דער בעפעלקערונג.

און דער ערשטער רייהע האנדעלט זיך דא וועגען רעפארמירען דעם אומזאץ און הכנסה שטייער. צוליב דעם, וואס אלע ווירטשאפטליכע קרייזן ווענדען שטארק אנגעוויזען מיט דעם אויף ווי אזוי די דאזיגע צוויי שטייערען ווערען גענומען און צוליב דעם, וואס די בעכטע אויסלענדישע זאכקענער האבען אויך שטארק קריטיקירט די דאזיגע צוויי שטייערען, ווייס מען אז בעמיהען וואס שטעלער צאהלשטעלען א נייעם געזעץ פראיעקט וועגען רעפארמירען די דאזיגע שטייערען.

די קאמיסיע, וואס וועט האבען די אויפגאבע אויסצוארבייטען א נייעם געזעץ וועגען די שטייערען, וועט זיך רעכענען מיט די עצות און אנווייזונגען פון פראקט. קאמערן און אנדערע פאכלייט האט האבען ארויסגעזאגט זייערע מיינונגען פאר דער פוילישער רעגירונג וועגען דעם.

די ארבייט פון דער קאמיסיע זאל דויערען א לענגערע צייט. אבער מען זאגט אז די רעגירונג האט פרעהט שוין אויפ'ן נעקסטן יאהר זאלען חל זיין די נייע שטייער געזעצען, וואס זאלען זיין נאך אין סוף פון דעמנעקסטען יאהר דורכגעפיהרט ווערען.

דאס רעפארמירען דעם אומזאץ און דעם הכנסה שטייער האט פאר'ן האנדעל אנ'ערשט קלאסיגע בעדייטונג. מעהר פון אלעמען ליידט דער סוחרים כלאס פון דעם אומזאץ שטייער. א גרויסער טייל יודישע סוחרים זענען אונטערגער רואי'נירט געווארען צוליב דעם, וואס דער דאזיגער שטייער האט זיי צופיל בעלאסטעט.

עקזעקוציעס אויף פערעלטערטע שטייערן וועט אדורכפיהרען די פינאנץ-מאכט.

(ה) די פינאנץ מאכט וויל איצט לוס-ווערדען די פערעלטערטע שטייערן, וואס די בעפעלקערונג איז שולדיג פון די יאהרען 1924 ביז 1926. צו דעם צוועק האט מען בעפוילען אלע „אמטשטערען", אז זיי זאלען קאנטראלירען אלע רשימות פון די פערזאנען, וואס זענען שולדיג אלטע שטייערן און פון די אלע, וואס מ'קאן נאך איינמאהנען, וואס האבען נאך וועלכע עס איז בעשעפטיגונג, זאל מען מיט דער גרעסטער שטרענגקייט צומערטען צו מאכען עקזעקוציעס.

די נאטשעלניקעס זענען מסכים צו צוגעבען ראטעס אויף די פערלענגערטע שטייערען. די וואס וועלען נישט צאהלען טאמער א פערט חלק אלס ערשטע ראטע, וועט די פינאנץ מאכט מאכען א עקזעקוציע און פערנעמען די סחורה אדער מעבעל.

דעפ. מארעק — פרעזעס פון סיים-קלוב פ.פ.ס.
פ.פ.ס. שטעלט ארויס די קאנדידאטור פון דעפ. דאשינסקי אויף סיים-מארשאלעק.

ווארשא. (טעלעפאניש) נעכטען נאכמיטאג האט זיך געעפענט די זיצונג פון סיים-קלוב פ.פ.ס., אין וועלכען עס בעטייליגען זיך 63 דעפוטאטען און סענאטארן. דעפ. מארעק איז איינשטימיג געוועהלט געווארען אלס פרעזעס פון קלוב. וויצע פרעזעסען — ניעדזשיאלקאווסקי און זשולאווסקי.

נאך א לענגערער דיסקוסיע איז איינשטימיג געווארען ארויסגעשטעלט די קאנדידאטור פון דעפ. דאשינסקי אלס סיים-מארשאלעק.

אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזיגער קאנדידאטור פון פ.פ.ס. שרייבט דער נעכטיגער „ראבאטניק", אז דעפ. דאשינסקי וועט זיין דער מארשאלעק פון נאציאנאלן סיים און נישט פון איין אדער אנדער פארטיי, וואס איז צוזאמען מיט גרופע פון רעגירונגס פארטייען א טייל פון די ווארשאווער ... די קאנדידאטור פון דער יודישער ... פון די אויפגאבע פון קלוב פ.פ.ס.

די שטעלונג פון די פערזענדערע סיים-קלובען צו די דאזיגע קאנדידאטור ווערט ערשט בעשטימט ווערען אום מאנטאג, ווען די קלובען וועלען שוין האבען אפגעהאלטען זייערע בעראטונגען.

די פערסישע פירמע
Sarkis Karabetian
האט דעם כבוד צו בעטען דעם ג. פובליקום, צו בעזוכען די
אויסשטעלונג
פון דער רייכער סאלעקציע
פערסישע דיוואנען
געבראכט דירעקט פון פערסיען.
די אויסשטעלונג קומט פאר אין דער געביידע פון
MIEJSKA GALERJA SZTUKI
(Park Sieńkiewicza)
אין די טעג פון 23 ביז'ן 28 מערץ ה. י. פון 10 א זייגער ביז 11 אווענד.

אלס פערצווייפלונג צוליב דער מוטער'ס טויט בעגעהט די טאכטער זעלבסטמארד אויפן צמענטאזש

(§) אויף ראקוואווסקא 49 וואוינט די 24 יעהריגע שנייטערין פעלאגיא זאלעווסקא, ביי וועלכער עס איז לעצטענס אוועקגעשטארבען די מוטער, וועלכע זי האט שטארק ליב געהאט. דער טויט פון דער מוטער האט זי ארייגעבראכט אין א פערצווייפלונג, אז זי האט קיין איין טאג נישט דערלעבט. אז זי זאל נישט געהן אויף דער מוטער'ס קבר, וואו זי האט שעה'ן לאנג געוויינט. דער צושטאנד פון שטענדיגען טרויער האט זי לסוף ארייגעבראכט אין מעלאנכאליע.

נעכטען, ווען זאלעווסקא דאס פערגעסט אויף דער מוטער'ס קבר האט זי אויסגעטרונקען עסיג עסענץ, פון וואס זי איז אוועקגעפאלען אין אנ'אומבעוואוסטען צושטאנד. א ספעציעלער דאקטער האט זי בעשיקט און אלארמירט די פאגאטאוויע, וועלכע האט זי אפגעפיהרט אין א האס. פיטאל אין א גרונטלאזען צושטאנד אין דאזיגען שפיטאל.

אכטונג!
דערמיט מאכען מיר אויפמערקזאם, אז די
1000 אומזיסטע בילעטען אויף שוויץ-בעדער,
וועלכע ה' אפפענבאך האט געשפענדעט, וועלען פערטיילט ווערען דורך דער אדמיניסטראציע פון „לאדזשער טאגעבלאט" פיעטריקאווער 16 היינט, זונטאג, ביז'ן דעם 1-טען אפריל אויסשליסליך פון 10 פריה ביז 6 אווענד אהן אונטערברעכונג.
בעמ.: די בילעטען אויף די שוויץ-בעדער זענען גילטיג אויף מאנטאג ד. 2. אפריל יעדער אין זמן בעשטימטע שעה.
אדמיניסטראציע פון „לאדזשער טאגעבלאט".

א לאקאל
אין צענטער שטאט ווערט געזוכט
3 — 4 צימער, דערונטער איינס א טעגליך גרוים.
פערמיטלער אויסגעשלאסען. אפערטען אונטער „S. D. Ł." אין אדמ. פון „ל. טאג."

מודעה רבא לאורייתא!

אנחנו מודיעים בזה אשר נתיסדה אצלינו ישיבה גבוהה ע"ש כ"ק אדמו"ר הגה"ק זצל"ה זי"ע מאסטראווצא, עבור בחורים שיכולים ללמוד בעצמם גפ"ת, סדר הלימוד יהי': שיעור א' גפ"ת בעיון ובלפול, ושיעור א' בענין הוראה, אשר במשך איזו שנים ישיגו התלמודי מסמיכת-הוראה. הישיבה עומדת תחת השגחת רבנים גדולי הדור שליט"א, גם ינתן תמיכה למי שנצרך לו. הלימודים יתחילו מיד לאחר הפסח הבעל"ט אי"ה והבחורים הראוים להספח אל הישיבה הנ"ל יכולים לפנות בכל יום משעה 12—2 צהרים אל כבוד הרב מאגרושעווע ר' משה יהודה קרשנבוים שליט"א רחוב פולנאצנע 4 ומשעה 8—10 בערב אל ביהמ"ד דעסראווצא פולנאצנע 5.

יכל הקודם זכה: — ועד הישיבה.

דאקטוירים-צוזאמענפאהר אין לאדז

(מ) איינטער'ן פארזיץ פון פרעזידענט שעמפיענצקי איז נעכטען פארגעקומען די ערשטע ארגאניזאציאנס זיצונג וועגען דעם געפלאנטען דאקטוירים צוזאמענפאהר, וועלכער זאל פארקומען אין חודש יוני ה. י. אין לאדז.

ס'איז אויסגעקליבען געווארען א קאמיטעט, וואס זאל ארגאניזירען דעם דאקטוירים צוזאמענפאהר, וועלכער איז בעשטימט געווארען אויף דעם 16. יוני.

דער אויספיהר קאמיטעט טרעט שוין צו ארבייטען די פארבערייטונגס ארבייטען, פערשטענדיגט זיך מיט'ן אויספיהר קאמיטעט פון דאקטוירים צוזאמענפאהר ביים פארבאנד פון די פוילישע שטעט.

דרייסטע גנבה אין א יידען-געשעפט אויף גלובנא 21.
ארויסגעגנב'עט סחורות פאר 10 טויזענד זל.

(§) נעכטען פריה, ווען דער געשעפטס אינהאבער פון גלובנא 21, ה' זאלצמאן איז געקומען און געעפענט זיין געשעפט, האט ער פעסטגעשטעלט, אז גנבים האבען אינטער זיין פערשלאסען געשעפט נאכט'ס געמאכט, וועלכע האבען ארויסגעגנב'עט פיל סחורות.

די גנבים האבען זיך ארויסבאקומען דורך א לאך, וואס זיי האבען געמאכט אין סופיט. ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, האבען די גנבים צוליב דער גנבה דורכגעבראכען דעם בוידעם פון גלובנא 19 און פון דארט זיך ארינגעריסען אין בוידעם פון נומער 21, וואו זיי האבען געמאכט די לאך, געפונען די פארלאזענע אונטער האלצמאן'ס געשעפט און אזוי ארום אויסגעפיהרט דאס שטיקעל „ארבייט". דורך דעם לאך האבען זיי ארויסגעטראגען זייערע סחורות און ווערט פון 10 טויזענד זל.

די אויספארשונג דויערט.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען מיין ליבער מאן, אונזער טייערער פאטער, שוויגער-פאטער, גרויס פאטער, ברודער, שוואגער און פעטער
נ"ע
פנחס ליביש גרינשטיין
ב"ר ישראל יעקב ז"ל
אין עלטער פון 61 יאהר. די לוי' קומט פאר הייטע זונטאג ד' ניסן תרפ"ח 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז פיעטריקאווער 307 א
די טיפטרויערנדע פאמיליע.

בעקאנטמאכונג:
דערמיט מאך איך בעקאנט מיינע געעהרטע קונדשאפט, דאס מיינע געשעפטען העלכע געפינען זיך:
צענטראלע: זגערזשער 32
פיליעס: צעגיעלניאנא 22
באלוטער רינעק 3
זענען פערזעהן מיט די בעסטע און שמאקהאפטע פערשידענע געריבערטע
פלייש על חג הפסח
מיט אכטונג ל. אמזעל.

די ערשטע און עלטעסטע לאדזער
מעהד און וויין-פאבריק
פון
ש. ווישליצקי
פיעטריקאווער 10, (אין הויף לינקס)
עמפפעהלט אויף פסח איין גרויסען אויסוואהל מעהד און וויין בעסטע קוואליטעט
צו קאנקורענץ-פרייזען
פאר סוחרים א גרויסער ראבאט.

קליינהענדלער-פעראיין
פון האלעס און מערק, אנדראזשא 10.
בעקאנטמאכונג.
די פערוואלטונג פון קליינהענדלער-פעראיין, אנדראזשא 10, מאכט בעקאנט די ג' מיטגלידער, אז די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג וואס האט געזאלט פארקומען היינט זונטאג ד. 25 מערץ אין ווארשאווער זאל פאלודניאווא 36 איז צוליב טעכנישע סבות אפגעלעגט געווארען אויף אנ'אומבעשטימטען טערמין. דער נייער טערמין פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג וועט בעזונדערס בעקאנט געמאכט ווערען.
די פערוואלטונג.

הייטיגער צוזאמענפאהר פון יוד. וואהל־קאמיטעטן אפגערופען דורכ'ן רעגירונגס־קאמיסאריאט

וו א ר ש א, (טעלעפאניש) דער צענטראלער יודישער וואהל־קאמיטעט ביים בלאק פון די נאציאנאלע מינדערהייטען האט זיך געווענדעט צום אינערן־מיניסטעריום נאך אנ'ערלויבניש צוגיפרופען אנ'אלפוילישען ליקווידאציאנס־צוזאמענפאהר פון די יודישע וואהל־קאמיטעטן ביים מינדערהייטס־בלאק אויף דעם 25 מערץ (היינט) אויף דער ווענדונג זענען געווען אונטערגעשריבען די דעפוטאטען: גרינבוים, פארבשטיין, ראסנער און סען. קערנער. דער צענטראלער וואהל־קאמיטעט האט דערויף בעקומען א פיטוי ווגג פון רעגירונגס־קאמיסאריאט, אז צוליב נישט אדורכפיהרען די פארמאליטעטן, וואס זענען פארבונדען מיט דעם ארויסגעבען אזא ערלויבניש, וועט לויט'ן אויסטראג פון אינערן־מיניסטעריום, דער געפלאנטער צוזאמענפאהר נישט קענען פארקומען. ווי בעוואוסט, האט דער צוזאמענפאהר אויך געזאלט קלויבען א יודישען נאציאנאל־ראט, וואס זאל שטעהן אין קאנטאקט און געבען דירעקטיוען די יודישע פארלאמענטארישע רעפרעזענטאנץ.

שבת ווערט פונאנדערגעלאזט דער דייטשער פארלאמענט.

דעם 20. מאי קומען פאר די וואהלען.

ב ע ר ל י ן, 24. מערץ (ספ. צום „ל. ט.") שבת דעם 31. מערץ וועט אין דייטשען רייכסטאג פערעפענטליכט ווערען הינדענבורג'ס דעקרעט וועגען פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט. דער טערמין פון די נייע וואהלען וועט אין דעקרעט נישט פעסטגעשטעלט ווערען. פון פריוואטע קוועלען איינפארמירט מען אבער, אז די וואהלען צום נייעם פארלאמענט וועלען פארקומען דעם 20. מאי.

ליטווינאוו'ס נייער ענטוואפנונגס־פראיעקט.

ג ע נ ף, 24. מערץ (ספ. צום „ל.ט.") אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער ענטוואפנונגס־קאמיסיע איז ליטווינאוו ארויסגעטרעטען מיט א נייעם ענטוואפנונגס־פראיעקט. דער דייטשער דעלעגאט גראף בערנסטארף האט פארגעלעגט א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט געפאדערט אנצולעגען דעם טערמין פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ.

די ענטוואפנונגס־קאמיסיע וועט נישט קענען תיכף צוטרעטען צו בעטראכטען דעם נייעם סאוויעטישען ענטוואפנונגס־פראיעקט, ווייל די דעלעגאטען מוזען פריהער בעקומען אינסטרוקציעס פון זייערע רעגירונגען און זאכקענער.

בירא בידזשאנער ראיאן איז ענדגילטיג בעשטימט געווארען פאר דער יודישער קאלאניזאציע.

מ א ס ק ו א, 24 מערץ (י.ט.א.) אונטער'ן פארזיץ פון קאלינינ'ען איז פארגעקומען א זיצונג פון אלרוסישען „וציק", אויף וועלכער ס'איז בעהאנדעלט געווארען דער בעשלוס פון קאמזעט" מכח בעשטימען דעם ביר בידזשאנער ראיאן פאר דער יודישער קאלאניזאציע. ס'איז בעשלאסען געווארען אז דער „וציק" האלט פאר צוועקמעסיג איבערצוגעבען דעם ביר בידזשאנער ראיאן פאר דער יודישער קאלאניזאציע און אז ס'זאל ערמעגליכט ווערען די אויפהאלטערונג פון די יודישע מאסען פון די ערטער אין דעם בידזשאנער ראיאן.

12־יעהריג יונגעל הענגט אויף דעם שכנ'ס 5־יעהריג קינד.

ל ע מ ב ע ר ג, 24. מערץ (כפ. צום „ל.ט.") די צייטונגען דערצעהלען וועגען א שרעקליכע סצענע, וואס האט זיך פאנגעשפילט אויף די טרעפ פון א הויז אויף זאמארסטינאווסקא גאס.

דער 12־יעהריגער זוהן פון דארטיגען סטרוזש, דראזדא, האט פערנארט א 5־יעהריג יונגעלע פון א לאקאטאר אויף די טרעפ ארויף און דארט האט ער איהם בערצויגען א שטריק ארום'ן האלז און אויפגעהאנגען אויף א קלאמקע. צום גליק איז גראד אראפגעגאנגען א שכן און בעמערקט דאס הענגענדיגע קינד, וואס האט נאך ארויסגעוויזען סמנים פון לעבען. ער האט עס תיכף בעפרייט פון דער שטריק און עס איז איהם גאך געלונגען אבצוראטעווען דאס קינד. דער 12־יעהריגער תליון איז אנטלאפען. די פאליציי זוכט איהם.

די שטורמישע זיצונג אין קהלה־ראט,

וואס האט געדויערט דאנערשטאג ביז 4 א זייגער ביינאכט.

פראטעסטען און קריגערייען אהן אויפהער. – ענערגישע פאדערונגען פונאנדערצולאזען די קהלה־פערוואלטונג צוזאמען מיט'ן ראט. – דער בעשלוס וועגען דער פסח־אקציע.

די דאנערשטאג'דיגע זיצונג פון לאדזשער קהלה־ראט איז געווען פול מיט שטורם און סקאנדאלען. עס האט אויסגעזעהען נישט ווי קיין קהלה־ראט זיצונג, נאר ווי עפעס א מיטינג און בעת פון וואהל־קאמף. די טאלעריע איז געווען אנ'אנגעשטאפט, מיטווירקענדער עלעמענטן און דאס האט נאך פערשטארקט דעם לארם. געווען א מאמענט ווען פאליציי איז געווען געצוואונגען צו מאכען ארדנונג.

* * *

פרעזעס בידזשינער האט האלב 10 אווענד געעפענט די זיצונג און אפגעגעבען אנ'ערקלערונג, אז כדי צו קאנען דורכפיהרען

די פסח־אקציע

האט ער אונטערגעלעגט דעם פאלגענדען ה' באלחבערג, הגם לויט'ן רעגלאמענט איז ער נישט קיין מיטגליד פון קהלה־ראט. ווייטער האט פרעזעס בידזשינער אויסגערעכנט צוויי פראטעסטען רעזאלוציעס און זיין אייגענעם נאמען, ווי אויך אונ'ם נאמען פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג געגען דער „אגודה" ציילונ'ן פערלאזען די ממשלה און דער קהלה, ווי אויך צולוב'ן אלע הגלטען אום שבת דעם קהלה־לאקאל.

די האזערעס רעאגירען ווילדע אויף די דאזיגע פראטעסטען, אבער די גאלעריע נעמט דאס „ווארט" און מיטגליד פון יעדען ווארט.

ה' מענדעלסאן פראטעסטירט געגען ה' בידזשינער למאי ער בעשולדיגט די „אגודה" אין מאלווערסאציעס בעת'ן וואהל־פון דער נייער קהלה־פערוואלטונג.

די אטמאספערע ווערט הייס. פון דער גאלעריע הערט זיך:

— אראפ, מחלל שבת'ניק!

אויך ה' פעדערמאן וויל רעהאביליטירען די „אגודה" דורכ'דעם, וואס ער שמעלט פעסט, אז פרעזעס בידזשינער אליין איז א מחלל שבת'ניק (גאלעריע: „פראוואקאטאר!")

דאקטאר רומקאווסקי ענטפערט די „אגודה" רעדנער על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. די גאנצע צייט פון זיין רעדען איז אין זאל א גרויסער טומעל.

ווען עס ווערט ענדליך רוהיגער, זאגט ד' רומקאווסקי, אז מ'דארף צוטרעטען צום ענין פסח־אקציע. צו דעם צוועק דארף דער קהלה־ראט אויסקלייבען

א ספעציעלע קאמיסיע

ער לייגט אויף פאר אויסצודרוקען אנצוטרוי דער אומלעגאלער אויסגעוועהלטער נייער קהלה פערוואלטונג.

דאקטאר פערנאמבוק (בונד) פאדערט שארף די בעציהונג פון דער קהלה צו די ברענענדסטע פראגען און גיטען פון דער לאדזשער יודישער ארבייטער און פודערט אויס: מען דארף זיין קאנסעקווענט און אויסדרוקען אומצוטרוי דער קהלה פערוואלטונג און בעשליסען אויפצולעזען אויך דעם קהלה ראט.

דאקטאר פלאצקער דערמאנט, אז פאר א יאהרען ביים בעהאנדלען די פסח אקציע איז פארגעקומען די זעלבע רעציע וואס הייגט מיט דעם אונטערשייד, וואס אומצ איז א בעסערע הויסער. אויב עס זאל נישט געפונען ווערען קיין מיטל צו שלום און פרידליכער ארבייט דארף דער קהלה־ראט בעשליסען זיך פונאנדערצולאזען.

ווייטער פרעזעס ה' מענדעלסאן לעגט פאר צו שליסען די רעדנער ליסטע. דאקטאר י. ליכטענשטיין איז געגען דעם. ער זאגט אז די דיסקוסיע איז זעהר וויכטיג, כדי צו בעלייכטען גוט דאס געמיטעבין.

אין וועלכען די קהלה איז אריינגעשלעפט געווארען.

ביי דער אבשטימונג איז טוט די שטימען פון דער אגודה מיט'ן פאל־קיסט

די רעדנער־ליסטע געשלאסען געווארען.

ה' ליכטענשטיין לייענט דאן אנ'ערקלערונג און פערטראכטעט די דאזיגע אבשטימונג. ער האלט ווייטער אונטער דעם פארשלאג וועגען אויפלעזען דעם ראט, כדי צו מאכען אנ'עקזאמען אויף דער יודישער גאס, וואס זאל זאגען זיין דעה בנוגע דעם כחות צוזאמענשטעל פון א נייער לאדזשער קהלה.

און לויף פון דער דיסקוסיע, וועלכע דויערט גאר לאנג, זאגט דאקטאר ריגער, אז די ביז אהערגע פראקטיק און דער קהלה האט איהם געלערנט נישט צו האבען קיין צוטרוי צו דער קהלה פערוואלטונג. וואס שייך דער אויסגעשר פער וואלטונג, טוט ער נישט אלס אנשלעגע, ווייל זי איז געוועהלט געווארען געגען אנגזער ווילען, דערצוגער וועלען מיר אויך קיין איין גראשען נישט אבגעבען.

אויף דער טריבונע פערווייזט זיך פרעזעס מענדעלבערג, וועלכער חזר'ט איבער זיין שוין בעקאנטע טעזעס, וואס זאגט אז א געמיין, פראמען וועלען צו פרידליכער צוזאמענארבייט מיט אלע קהלה פארטייען אהן אונטערשייד.

ענטפערענדיג אויף דעם יחזון פון קהלה ראט, אויף דעם אומצוטרוי און וועגען פערוואלטונג צו דער נייער קהלה פערוואלטונג, ווייזט אן דער פרעזעס, אז דעם אומצוטרוי וואלטען קאן מען נישט געבען ערנסט, ווייל די פערוואלטונג האט, חלילה, נאך נישט גענומען אזוינס, פאר וואס זי זאל זיך האבען פערדינט אזא שכר. אוצט זאגט, צי איהר ווילט א פסח אקציע, צי נישט?

פראפ. ריגער ווארפט צו: די ווארטען צו דער קהלה פערוואלטונג איז שוין גענוג פאר אנ'אנצוטרוי וואטום.

דאקטאר רומקאווסקי: א פסח אקציע יא, אבער אהן אייך!

פרעזעס מענדעלבערג: א פסח אקציע אהן דער קהלה פערוואלטונג וועט נישט פאר קומען. אויב דער ראט וועט אפילו אויף א האר אנרוהרען דעם כבוד פון דער קהלה פערוואלטונג, וועט די פערוואלטונג זיך אפזאגען פון דער דאזיגער אקציע.

ה' רומקאווסקי: איך וואלט עס גע וואלט זעהען!

די גאלעריע טימעלט כסדר און די באמבארדירען „אגודה" דעפוטאטן לאזען זיך אונגאויסהערליך. מ'ווערט אבער געמאכט א הפסקה, כדי צו געפינען אנ'אויסגאנג פון דער געשאפענער לאגע, ווייל א פסח אקציע מוז זיין.

ענדליך הערט זיך דער גלאק, מ'גיהט שוין צוטרעטען (2 א זייגער ביינאכט)

צום ערשטען פונקט פון דער טאג ארדנונג.

פרנס זעלמאנאוויטש איז געבעטען מקרים דעם דאזיגען פונקט מיט

בעווארענישען,

וואס דער ראט דארף זיך מאכען פונקט רי ווארלען און די קאמפעטענצען פון דער קאמיסיע, וואס דארף דורכפיהרען, בשותפות מיט דער קהלה פערוואלטונג, די פסח אקציע. דער רעדנער פאדערט שארף געוויסע פרעמיע יורען, וואס רעכט זיך בלומר'שט ווענען הדווס הדת, נאר אליין ווארפען זיי ארוים ארימע יודישע פאמיליעס פון זייערע הייזער, לאזען נישט ארבייטען און זייערע פאבריקען קיין יודישע ארבייטער א.א.וו.

לסוף איז מען געקומען צו א דיכטע בנוגע צוזאמענארבייט פון ראט מיט דער פערוואלטונג פאר דער פסח אקציע, אבער דא הויבט זיך אן א שפארענונג וועגען

דער הויך פון דער סומע.

וואס איז בעשטימט געווארען צו דעם צוועק.

פרנס צינבערגאווסקי זאגט, אז די 90 טויזענד זל., וואס די קהלה פערוואלטונג האט בעשטימט, איז א חוזק. ער פאדערט צו העכערן די סומע צוה, אז 30 זל. זאל בעקומען א פאמיליע מען און 20 זל. פאר א פריוואטטער.

דאקטאר מאגדענטאלער פארלאנגט דאס זעלבע און פאדערט צו בעשטימען צו דעם צוועק 250.000 זל.; ה' רומקאווסקי פאדערט 200.000 זל.

ס'ווערט צום סוף בעשלאסען און פרעזעס צושטימט צו דער פארדאנגענער קאמיסיע פון 7, נאך א קאמיסיע פון 8, וואס זאלען ארבייטען בשותפות.

עס קומט ווידער צו א בעראטונג וועגען דער הויך פון דער סומע פאר דער פסח אקציע. דערנאך קומט פאר די אבשטימונג.

פאר 250.000 זל. שטימט דער בונד, פ"צ, ציוניסטען, פא"י און אונפארטייאישע; פאר 200.000 זל. שטימען די זעלבע פראקציעס, נאכען איז בלויז דן „אגודה". דאגעגען פאר 150,000 זל. שטימט די אגודה מיט פא"י, אלזא, א מעדרהייט. אלע אנדערע פראקציעס האלטען זיך אפ פון שטימען.

און רעזולטאט איז בעשטימט געווארען 150.000 זל. אויף דער פסח אקציע. די קהלה פערוואלטונג איז בעפולמעכטיגט געווארען צו פארגען זיך די דאזיגע סומע.

פאר'ן שליסען די זיצונג, האט דער געזו. פרעזעס רוס זיך אפגערעדט מיט דער „אגודה", זי געמאכט פעראנטווארטליך פאר דער מיסווירטשאפט אין דער קהלה אין משך פון די 3 יאהר, ווען זי געווען רעגירט.

האלב 4 פארטאגס ווערט די שטורמישע זיצונג געשלאסען.

שטיבלעך און בתי תפלה דארפען ביז דינסטאג צושטעלען א רשימה פון די, וואס נויטיגען זיך אין פסח־שטיצע;

געז. אינסטיטוציעס וועלן די רשימה נישט דארפען צושטעלען

(:) אויף דער געלטמינער זיצונג פון דער קאמיסיע פאר דער פסח אקציע ביי דער יודישער קהלה, איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אוצט איז שוין צו שפעט אדורכצופיהרען א רעגיסטראציע פון אלע מקבלים און דערווייל איז בעשלאסען געווארען צו פערטיילען צווישען די געזעלשאפטליכע און וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס די זעלבע סומען, וואס זיי האבען בעקומען פאראיאהרען פסח. די אינסטיטוציעס וועלען אבער דארפען שפעטער אפגעבען א דין וחשבון דער קהלה וועגען די פונאנדערגעטיילטע געלדער און בייליגען א רשימה פון די מקבלים.

צו'אויסנאהם איז נאר געמאכט געווארען פאר די שטיבלעך און בתי תפלות. ביז דינסטאג וועלען זיי מוזען צושטעלען א גענויען רעגיסטער פון די מתפללים, וואס נויטיגען זיך אין דער שטיצע.

צאל־שטייגערונג 72%!

נישט קוקענדיג אויף דער צאל־שטייגערונג פערקויף איך אלעס מיט די פריהערדיגע פרייזען ווי:

כעמי, הויבען, גערלענא

ווי אויך אלע ארט קאסמעטיק און אויסלענדישע אלעס צו קאנקורענץ פרייזען

11 PERFUMERJA J. DRUKIER, 11
ZAWADZKA

בעמערקונג: ענגראזיסטען בעקומען ראבאט.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פאר הויט־ווענערישע קרענקהייטען און מאנער־שוואכע.

היילונג מיט קווארץ־שטראהלען און דיאטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza) טעל. 28-98

פון 8—10, 5—8, פרויען 3—4.

אנ'עקסטרא וואַרטע־זאַל פאר פרויען.

Dr. med. M. Heller

ספעציאליסט פאר הויט־ און וועגערישע קרענקהייטען און מענער־שוואכע

נאווראט 2

נעמט אן ביז 10 פריה, פון 1—2 און פון 4—8 אווענד.

פאר פרויען פון 4—5 נאכמ.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען.

Dr. P. Klinger

ספעצ.־ארצט פאר הויט־האר־און געשלעכטס־קראנקהייטען

האט זיך איבערצויגען אויף

אנדזשעיא 2, טעל. 28-32.

נעמט אן טעגליך פון 1,30 ביז 2,30 פאר דאמען. און פון 6—8 אוו. פאר מענער. זונטאג פון 10—12 פארמ.

Dr. Wołkowyski

זאכאדניא 58 (צעגעלניאנא 10) טעל. 37-70.

ספעציאל־ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע

בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען

נעמט אן פון 1—2 און 4—8. פרויען פון 4—5

ספעציעל ווארטע־צימער.

Dr Prybulski

זאוואדזקא 1 — טעלעפאן 25-88

וועגערישע האר און הויט־קראנקהייטען, מענער־שוואכע בעהאנדלונג מיט קווארץ־ליכט (האר־אויספאל) און רענטגען־שטראהלען.

נעמט אן פון 8—1 דאמען נ.ה. און פון 4—8 פון 4—5

מערשידענע

וואוינונגען

פון 2 און 3 צימער מיט קיך און אלע בעקוועמליכקייטען אין ניי־געבויטע הייזער ביי דער מאגיסטראצקא 16 און אל. 1. מאי 73 פון 1 ליפיען ח. י. ווי אויך עטליכע וואוינונגען ביי דער טראמוואיקא 3 נעבען סטאשיץ־פארק פון זעפארט צו פערמיעטען. צו ערפאהרען: מאגיסטראצקא 16 נעבען העלענאוו. 1929

צאהן־ארצט

Z. BIELAKOWSKA

פון ווארשא — גענומען

קילינסקי 113 (נאווראט 41) טעל. 48-27

פון 10—1½ פארמ. און פון 4—7 אווענד

רעפאראטורען, פלאמבאציעס, היילונג פון דזשענסלעס, צייהן, א. ז. וו. — די ווינדא איז טעטיג.

פלעגט די פיס

PEDICURE

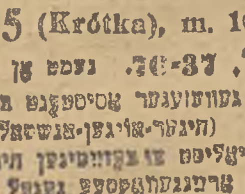

S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka), m. 10

טעל. 37-26. נעמט אן פון 11—2 און 4—7 אוו

געוועזענער אסיסטענט פון מייסטער קלעמען (היגער־אויגען־אנשטאלט אין לאנדאן).

ספעציאליסט צו בעזייטיגען היגער־אויגען און הארנהויט

ווי ערמעגליכסטע נעגעל עהנע שמערצען

מאסאזשירט די פיס.

Dr. med. A. Mazur

ספעציאל־ארצט פאר אויערן, נאז און האלז־קראנק.

ווי אויך שטים און שפראך־שטערונג

האט זיך איבערגעצויגען אויף

וואלטשאנסקא 65

איינגאנג אויך דורך פיקעריק. 65) טעל. 60-91

נעמט אן פון 11½—12½ און פון 3—5 נאכמ.

לעזט און אבאנירט דאס

„לאדזשער טאגעבלאט".

קאלאניאל־הענדלער־פערבאנד

צעגיעלניאנא 15

מאכט בעקאנט אלע קאלאניאל־קליינהענדלער, אז עס איז שוין ארויס דער

צעניק № 4

מיט דעם נייעם פרייז אויף מעהל. דערמיט ערקלערען מיר דעם צעניק נומער 3 פאר אונגילטיג, כדי אויסצומיידען פראטאקאלען איז ראטזאם האט פריהער זיך צו פערזעהען מיט דעם נייעם צעניק.

די פערוואלטונג.

בעקאנטמאכונג.

אזוי ווי עס האבען זיך בעוויזען אייניגע קליינע דעקסלען בענוצענדיג מיין נאמען, ערקלער איך די דעקסלען פאר פאלשע, און די פערשפרייטער וועל איך ציהען צו פעראנטווארטליכקייט.

סאמועל ז. כענטשינסקי

נאוואמייסקא 28.

פריוואט

טאנץ־לעקציעס

פאר 15 זלאטיס קען זיך יעדערער אויסלערנען שעהן טאנצן אלע נייעסטע מאדערנסטע טענץ, ביי דעם לאנגיעהריגען קאנצעסיאנירטען טאנץ־לעהרער ד. מבינסקי, אין דער פריוואט־וואוינונג קילינסקעגא 15: (חירוצווסקא), פרעגט 1 שטאק.

בעמ. פאר גרינדליכע ערלערנונג גאראנטירט.

מיט אכטונג טאנץ־לעהרער

י. דימבינסקי, קילינסקיעגא 15.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייט.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 21-87.

שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7.

נעמט אויך אן אין לעססגיסע זאטרושער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאכם. 8616

Dr. Niewiażski

SIENKIEWICZA 34, tel 59-40

ספעציאל־ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער־שוואכע בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.

נעמט אן פון 5—9 אווענד.

403

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר: נעמט-אן פון 6 ביז 7 פון אוונט.
ניט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערן ניט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

וואס דארפען די שאצונגס-קאמיסיעס נעמען אין באטראכט ביים אויסמעסטן דעם אומזאץ-שטייער?

אין די געהיימע טעג ווען די שטייער אמטען צוזאמען אויסצושטעלן דעם אומזאץ שטייער אויפ'ן יאהר 1927. הגם אלע מאסגעבענדע קרייזען, אינטערעסירטע אויך די רעגירונגס פאקטארען זענען מסכים, אז דאס געזעץ וועגן אומזאץ שטייער און דער איצטיגער פארם און א בעדייטענדע שטערונג פאר דער ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג, איז נאך ביז היינט ניט איינגעפיהרט געווארען קיין רעפארם פון דיזען שטייער, וועגנדעסטוועגען און דער פארם פון פער קלענערן דעם אומזאץ שטייער. די חשבון פון ענטפערט זיך דערמיט, וואס זי האט ניט קיין פינאנציעלע מעגליכקייט, אויב צו פיהרן אזא רעפארם און זי לאזט איבער דעם ענין פאר'ן נייעם סיים. אויף אזוי ווייט צו שטעלן ארויסצואהלען רעפארם מיט א מינימום פון טייערע, ווייל די אויסגעבען פון אומזאץ שטייער, וואס ווערט פארבונדן מיט פארקלענערן, מוז זיך שטיצען אויף דעם ביז איצטיגן געזעץ. אבער אויך און די ראמען פון דעם געזעץ קאנען די שטייער אמטען א סך אויפטאן. פון איין זייט קאנען זיי דורך א צו גרויסער אויסמעסטונג פון אומזאץ נאך מעהר פארשווערען די האנדעלס- און האנדווערקער קרייזען וועלכע שווערען קאמף פאר עקזיסטענץ. פון דער צווייטער זייט אבער קאנען זיי דורך אן אביעקטיווער אפשאצונג וועגען דער אלגעמיינער ווירטשאפטליכער לאגע און לאנד, געוויסערמאסען פארקלענערן די אינגעהויער שווערע לאסט פון אומזאץ שטייער, וואס שווערט אויף די ראטזיסע קרייזען.

אלס אזעלכע אביעקטיווע אומשטאנדען, מוזן וועלכע ס'דארפען זיך רעכענען די שטייער אמטען, קאנען דינען אפילו די חודש'ליכע פערזענען פון „באנק נאסיאנאלני פאלסקי". אין וועלכע ס'ווערט ווייזט איינגעטיילט הכנסות פאסטאנד, אז און א דיזה צייטען פערקלענערט זיך דער אקפאש, אז די קרעדיטען ווערען מיטלער, ס'וואקסט די צאהל פון פראטעסטירטע וועקסלען און אנדערע אזעלכע סימנים, וואס בעווייזען, אז גראד און יאהר 1927 איז דער מצב פון האנדעל געווען ערגער און ניט בעסער פון פריהערדיגען יאהר.

די שאצונגס קאמיסיעס דארפען דעריבער זיך בעצוהלען מיט א געוויסער צוריקגעהאלטענקייט און קריטיק צו די אינפארמאציעס, וועלכע זיי בעקומען פון זייערע פערטרויענס מענער, צי פון די נאר וואס ארגאניזירטע אינפארמאציע ביוראס ביי די שטייער אמטען. שוין גוט רעדענדיג וועגן די מעגליכקייטען פון א פרייוויש'ער כוונה פון געוויסע „פערטרויענס מענער" שאדען צו ברענגען די שטייער צאהלער, דארף מען זיך דאך תמיד רעכענען מיט דער מעגליכקייט פון טעותים. אזעלכע טעותים ביים מעגליכען צושרייבען פון די האנדעלס פעסטער, און רעזולטאט ביים בערעכענען דעם אומזאץ שטייער זענען דאך זעהר מעגליך און אפט פאסירען טאקע אזעלכע טעותים. דער שטייער צאהלער איז אבער ניט אימשטאנד אויפמערקזאם צו מאכען איין די דאזיגע טעות, מחמת ביים פעסט שטעלען דעם אומזאץ שטייער פאר'לאנג מען נישט די בערעכענען פון די צאהלער, ווי דאס איז דער פאל ביים בערעכענען דעם הכנסה שטייער. די שטייער אמטען נעמען און בעטראכט ביים אויסמעסטען דעם אומזאץ שטייער נאר די צאהל פון די פערקויפטע סחורות און די דורכשניטליכע פרייזען פון די דאזיגע סחורות. ס'איז דאך אבער א בעוואוסטע זאך, אז בעזונדערס און די לעצטע חדשים, ווען ס'האט זיך געפיהלט א שרעקליכער דוחק און מזומנים, האבען די סוחרים פערקויפט זייערע סחורות צו פיל ביליגערע פרייזען און צומאל אויך אונטער דעם קאסטען-פרייז, אבי צו בעקומען א ביסעל קליינגעלד.

די סוחרים וועלכע האט מאל בעווייזען דערום פיהלען די פעהלער, וואס זענען פארהאן און געזעץ וועגן אויסמעסטען דעם אומזאץ שטייער, לויט וועלכען מען רעכענט זיך נאר מיט דער צאהל פון פערקויפטע סחורות און נישט מ.ט די איינגעקאסטענע געלדער פאר די דאזיגע סחורות. ווי בעוואוסט, איז און לעצטען יאהר פערקויפט געווארען על פי רוב אויף ראטעס און ממילא האט מען נישט נאר נישט בעקומען קיין מזומנים, נאר גאנץ אפט האבען ה. סוחרים מאכן אנגע-נאמענע נישט בעקומען בעצאהלט פאר זייערע סחורות. און פון די דאזיגע פערקויפטע סחורות, פאר וועלכע מ'בעקומט נישט קיין געלט, וואס מען נאך מוזען צאהלען אומזאץ שטייער! אמת, אז די שאצונגס קאמיסיעס קאנען נישט ענדערן דאס געזעץ, אבער זיי קאנען ארויס-געהן פון עס מ.ט א געוויסען מאס בקיאות, זיי קאנען אויך א געוויסער מאס פערהיטן מיט עלע היזקות.

ווען מען זאלען נעמען אין אכט, אז בלויז פון אומזאץ שטייער האט די פינאנץ קאמער געהאט אין יאהר 1927 א הכנסה פון 260 מיליאן זל. און צוזאמען מיט די הוספות בעטרעפט די סומע קרוב 4 הונדערט מיליאן זל., ד. ה. אבער א דריטעל פון די אלגעמיינע הכנסות פון די דירעקטע שטייערען, דארף מען קומען צום אויספיהר, אז די דאזיגע סומע איז א גאנץ בעדייטענדע און זי נעמט נישט קיין שום יסוד צו בעמיהען זיך נאכמעהר אויסצוגיסען די דאזיגע הכנסה קוועלע. און אנשטאט פון א גאנצער רייהע האנדעלס אונטערנעה-מונגען, האנדווערקער און אינדוסטריעלער, וועלכע עקזיסטירען ס'שטעהט אין סכנה, דארפען די שטייער אמטען נעמען און אכט די אויסגערעכענטע מאמענטען און בעדינגונגען און נישט אויסמעסטען די הויך פון אומזאץ שטייער אויף אזא מאס, וואס זאל ברענגען צום אונטער-גאנג פון א רייהע ווירטשאפטליכע פלאצ-צובקעס, פון וואס די מלוכה קאסע וועט געוויס נישט געווינען, ווייל די פעסטגע-שטעלטע סומען וועלען זיך ארויסווייזען פאר צו הויכע, וועלכע ס'איז אוממעגליך איינצוקאסירען.

ד"ר ב. ס.

45 יודן זענען פערוואונדעט געווארן, בעת די לעצטע פאגראמען אין רומעניען.

בעריכט פון „דושאינט פאריען קאמיטע" וועגן דער לאגע פון די יודען אין רומעניען.

לאנדאן. (י. ט. א.) אויף דער זיצונג פון „ועד הקהלות" (באורד אף דעפיוטיס) אין ענגלאנד איז אויסגעהערט געווארען דער בעריכט פון „דושאינט פאריען קאמיטע" וועגן דער לאגע פון די יודען אין רומעניען און אין אונגארן. דער בעריכט שטעלט פעסט, אויפן סמך פון גענויע אונטערזוכונגען, אז בעת די לעצטע סטודענטען-אונרוהען אין גראסווארדיין, קלויזענבורג און הוערין זענען 45 יודען ערנסט פער-וואונדעט געווארען, 723 יודען האבען געליטען בעדייטענדע פערלוסטען אין זייער פערמעגען צוליב די רויבעריי-ען און דעוואסטירונגען. 12 יודישע שוה-לען זענען שטארק בעשעדיגט געווארען און נאך 3 שוהלען זענען צעראבירט געווארען. די מאטעריעלע שאדענס ווע-רען אפגעשאצט אויף 80 מיליאן לעי. די רומעניש רעגירונג האט אסיגנירט 20 מיליאן לעי אלס ענטשעדיגונג פאר פריוואטע געליטענע און 14 מיליאן לעי פארן אויפבוי פון די צעשטערטע שוהלען. פון די 28 פערזאן, וואס זענען צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארט-ליכקייט פארן אנטייל אין די אונרוהען זענען 10 פעראורטיילט געווארען און די איבעריגע זענען בעפרייט געווא-רען מיט ארעסט פון 2 וואכען ביז 7 חדשים די רומענישע רעגירונג בעקעמפט איצט ענערגיש יעדען פרוב פון אנטי-סעמיטישע אויסשרייטונגען. עס ווערט צוגעגעבען, אז אין פאראייניגטע שטאטן ... ווערען טעטיג ... פאר די אויסגעוואנדערטע רעשי-גונגען.

די גרויסע יודישע ארגאניזאציעס

וועלען קענען געהערען צום אינטערנאציאנאלען פערבאנד פון די פעלקערבונד-ליגעס.

זשענעוו (י. ט. א.) דער צוזאמענ-פאהר פון פערבאנד פון די פעלקערבונד-ליגעס, וואס איז דא די טעג געשלאסען געווארען, האט אנגענומען א ווייכטיגען פארשלאג. לויט דעם דאזיגען פארשלאג וועלען אין פערבאנד פון די פעלקער-בונד-ליגעס אנגענומען ווערען הוץ די ביז-איצטיגע טעריטאריאלע ארגאניזאציעס, אויך אנדערע אינטערנאציאנאלע ארגאניזאציעס, וואס פיהרען א סאציא-ליסטישע טעטיגקייט און ווילען שטיצען דעם פעלקער-בונד. מעטיווירענדיג דעם דאזיגען פארשלאג האט פראפ. רואיסען אנגעוויזען צוו. אנדערן, אויף אויף דער ציוניסטישער און אנדערע אלגעמיינע יודישע ארגאניזאציעס, ווי אויף אזעלכע וואס דארפען געהערען צום פערבאנד.

דער דאזיגער בעשלוס וועט געבען די יודישע ארגאניזאציעס די מעגליכקייט צו שאפען א בעהעריגע רעפרעזענטאנץ אין דער דאזיגער חיכטיגער אינטערנא-ציאנאלער קערפערשאפט.

דאס מעמאראנדום, וואס איז איבערגע-טראגען געווארען דורך די יודישע דעלעגאטען צום צוזאמענפאהר וועגען די אנטי-יודישע עקסצעסען אין טראנסיל-וואניען האט געמאכט א שטארקען רושם אויף אלע פארזאמעלטע. דאס מעמא-רנדום ווערט פונאנדערגעשיקט צו אלע פעראיינען, וואס געהערען צום פערבאנד. די רומענישע דעלעגאציע האט זיך פער-פליכטעט צו צושטעלען אנ'אויספיהרלי-כען ענטפער אויף אלע פעראורטיילונגען אויפ'ן נאהענטסטען צוזאמענפאהר פון די פעלקער-בונד-ליגעס, וואס ווערט ערווארט מען אין האג.

ווען ער וואלט געווען ראטשילד...

ביאליסטאקער יונגערמאן „געווינט" 50 טויזענט זל. און ווערט שיער נישט משוגע פון גרוים שמחה.

ביאליסטאק. — דער ביאליסטאק-ער יונגערמאן א. כ., וועלכער האט געקויפט אין א ווארשעווער קאלעקטור א פערטעל פון א לאטעריע-צעטעל, האט בעקומען אנ'אפיציעלען בריף פון דער קאלעקטור, אז ער האט געוואונען 50 זל., ס'הייסט קרן.

היות, ווי דער בריף איז אנגעקומען אויפ'ן אדרעס פון זיינע עלטערן, האט איהם זיינע א שוועסטער געוואלט מער-שאפען א נחת-רוח, כאטש אויף א ווייל'ע, און זי האט צוגעשריבען צו די 50 דריי נולען, ס'הייסט 50,000 און איבערגע-טראגען דעם בריף א פערקלעפטען צום ברודער.

אז דער יונגערמאן האט א קוק געטון אין דעם בריף, איז ער שיער נישט משוגע געווארען פון שמחה — קודם כל האט ער געמאכט א פאר שנעפסלעך, נאכדעם האט ער אנגעשטעלט דעם פאטער און זיך אוועקגעלאזען טאנצען און אין א וואלט ארום, האט ער, אונטער די סטנער פון פאטער, אנגעהויבען צו שרייבען א מין לעבעדיגע צוואה—וויפיל ער איגנירט אויף מתנות פאר קרובים, אויף צדקה פאר ארימעלייט, אויף א איינענע הויז און דער עיקר — אויף א אויטאמאביל...

און פלוצלינג האט ער געזאגט א כאפ געטון דעם טאטען און איהם געוואלט צוברעכען — א גביר פון 50 טויזענד קען זיך קויפען א נייעם טאטען...

דא אבער האט זיך זיין שוועסטער א-רויסגעזעהן, אז ער קען מיט זיין „עשי-רות" אוועקגעהן צו ווייט און זי האט איהם אויסגעזאגט דעם סוד. דער גליק-ליכער יונגערמאן איז שיער נישט גע-פאלען אין חלשות.

לעזט, אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט".

איהר טארט נישט פערנאכלעסיגן אייער געשעפט!

עס איז איצט די צייט, ווען יעדער יוד וויל זיך עפעס קויפען אויף יום-טוב. איהר מוזט איהם דערמאנען, וואו ער קען אמבעסטען און אמביליגסטען קויפען. טוט דאס דורך אנאנאנס אין „לאדזער טאגעבלאט"!

דער וואהל-יאריד אין פראנקרייך

ווער גייען ווענען קעמפט? — ווי זעהען אויס די וואהל-אויפזיכטען

(א בריף פון פאריז) — פון נ. הערמאן.

א גאנצען ווינטער-סעזאן געפינט זיך די פראנצויזישע אינערן פאליטיק אונ-טער'ן צייכען פון די וואהלען צום פאר-לאמענט, וועלכע דארפען דא פארקו-מען צנהויב מאי. דאס שפיל פון אלע פאליטישע פארטייען קומט פאר און לויכט פון וואהל-יאריד, וואס פארלט עלין א הויפטע צייט.

מען איז זיך משער, אז די רעזולטא-טען פון די וואהלען וועלען האבען א ווירקונג אויך אויף דער אינטערנאציא-נאלער פאליטיק. די וואהלען אין דייטש-לאנד, וועלכע קומען פאר נאך די פראנ-צויזישע וואהלען, וועלען מן הסתם אונ-טערגעפירט ווערען פון די לעצטע. קומט אין פראנקרייך פאר א שטויס צו רעכטס, הייסט דאס, אז די לאקארנא פאליטיק, די דייטש פראנצויזישע דערנעהענטערונג, בעקומט א קלאפ און דער פאקט קאן ווערען אויסגענוצט די פאליטישע קאר-מען פון איינראפא. דאן וועלען אין דייטש-לאנד אויך נעמען די איבערהאנט די רעכטע עלעמענטען, וואס פרעדיגען איינ-צומיירען צו פראנקרייך און צום פעלקער-בונד. ברענגען די וואהלען אין פראנק-רייך אנ'אויבערוואג אויף דער זייט פון די לינקע, דאן ווערען פערשטארקט די פראנצויזיש דייטשע פריינדליכע בעציה-הונגען און דייטשלאנד וועט מאכטעהן אזהרע לינקע עלעמענטען, וואס פירען זייער פאליטיק אויף די דאזיגע בעציה-הונגען.

אזוי ענטפליך גיהט זיך און דער פארמע-שטרייט אויף צוויי הויפט פראגען: לא-קארנא און דער פראנק. די פראגען זענען נישט צו מאכן, — ווען וואהלען זאל-לען נישט פארקומען — בכלל נישט קיין אונבאוואוסטע. לאקארנא איז א געשעהענער פאקט, ס'קאן זיך נאר האנד-לען וועגען דעם, צי מען דארף די לא-קארנא פאליטיק פערמיידען, זי אנמען אין א לבוש פון לעבעדיגע מעשים, אדער זיך מיט איהר בענוגענען אלס א מעגעסיע. דער פראנק, ווידער, שטעהט פעסט, ווי איינער. מען קאן זיך נאר חקירה'ן, צו זאל מען איהם תיכף סטאבילזירען אויף דער איצטיגער הויך, צו זאל מען נאך אפווארטען. אבער יעדער ווייסט, אז מען איז נישט מחויב צו געבען שוין היינט אנ'ענטפער אויף די פראגען, און דערפאר איז מאכען דער עולם וועהלער נישט זעהר אויפגערעגט און ער קוקט זיך צו גלאכען צו דעם ראנגלען זיך פון די פארטייען.

מיט דעם איצטיגען פארלאמענט, וואס איז אויסגעוועהלט געווארען און מאי 1924, איז פארגעקומען א מערקווירדיגע זאך:

געווינען האט דאן דער צווי געראפענער „לינקער בלאק", וועלכער איז בעשטא-נען פון די סאציאליסטען, פון די ראדיקאל סאציאליסטען, מיט העריא אן דער שפיץ, און פון די רעפובליקאנער סאציאליסטען (פענלעווע). געגען דעם נאציאנאלען בלאק פון די משונגע און פאנסערוואטיווע רעפובליקאנער (מילע-ראן, פואנקארע). דאס איז געווען הויפט זעכליך א מפלה פון פואנקארע.

די נייע מעהרהייט האט דערלעגע-פיהרט אנ'אמת'ע אויבערקעהרעניש און די דייטש פראנצויזישע בעציהונגען, צו-מרויבען די וואלפעעס, וואס האבען גע-האנגען אויף אייראפא און צוזאמענהאנג מיט דער רוהר אקופאציע און דערמיט פערשנעלערט די פאציפיקאציע פון דער וועלט.

אויף דער פינאנציעלער פראגע האבען זיך אבער די ראדיקאלען אויבגעגליטשט. די ראדיקאלען, מיט העריא בראש, האבען קאפיטולירט און געשאפען א קאא-ציאנאראציע רעגירונג, נאך אמאל מיט פואנקארע בראש און דערמיט איז דער לינקער בלאק געבראכען געווארען.

אלע זענען מודה, אז דער ערפאלג פון פואנקארע'ס פינאנציעלער פאליטיק איז אנ'אויסערגעוועהנליכער און די לעצטע אפשטימונגען און פארלאמענט האבען בעוויזען, אז און דעם פרט האט ער מיט זיך די גרויסע מעהרהייט.

די איינציגע צוזאמענשטויסען, וואס קומען פאר און פארלאמענט זענען צווי-שען פואנקארע און בלום'ן, דעם פיהרער פון די סאציאליסטען. בלום האלט, אז די פינאנציעלע לאגע און נישט פון ענדגילטיגע, ווייל די געפאהר פון ארבייטס-לאזיגקייט איז כלל נישט בעזייטיגט.

און לאנד און די שטימונג, ווי געזאגט, זעהר א רוהיגע. פואנקארע האט א גרוי-סען פרעסטיזש, פראו אלס אנפיהרער מיט דער אויסערליכער פאליטיק ווערט בעטראכט אלס דער געשיקטסטער דיפ-לאמאט און פראנקרייך, אזוי אז די פא-ליטיק פון דער איצטיגער רעגירונג האט פאר זיך אויך א מעהרהייט און לאנד.

און דאך וועלען מן הסתם פארקומען געוויסע ענדערונגען און צוזאמענשטעל פון קומענדיגען פארלאמענט.

בייַ די סאציאליסטען האט גובר געווען בלום'ס פארשלאג. די סאציאליסטישע פארטיי געהט אנטשטאט ביים ערשטען מאל מיט אייגענע ליסטען. ביים צווייטען מאל ווערט ערלויבט די ארטיגע פערזע-ראציעס צו שטימען פאר יענעם לינקען קאנדידאט, וועל ער זיין א ראדיקאל אדער א קאמוניסט, וואס האט די גרעס-טע שאנסען צו שלאגען דעם רעכטען.

און א שווערערער לאגע געפינען זיך די ראדיקאלען, די שטארקסטע פארטיי און אינצטיגען פארלאמענט: פון איין זייט זענען זיי פערטרעטען און פואנ-קארע'ס רעגירונג (העריא איז א מיניס-טער) און שטיצען זיי שטענדיג, פון דער אנדערער זייט אבער האבען זיי חלוקי דעות מיט אלע טעסעגע רעפובליקאנער (פראגע פון שיל, בעציהונג צו דער קהי-לע, שטייער סיסטעם...). און דערפאר איז מאגלע ביי זיי א צו-שפליטערונג צווי-שען רעכטע ראדיקאלען און לינקע רא-דיקאלען.

די מעהרהייט פון דער ראדיקאלער פארטיי וועט דאך גוכער שטיצען א סא-ציאליסט ביים צווייטען מאל, איידער א רעכטען.

די רעכטע פארטייען בלייבען אויף זיי-ערע פאזיציעס. זיי זענען פעסט ווי פיל-פורט און זייער הויפט צול איז צו בעזי-גען די סאציאליסטען און קאמוניסטען. זיי וועלען אפילו און פיל ערטער שטי-מען פאר א ראדיקאל.

די קאמוניסטען האבען בעשלאסען נישט צו דערלאזען צו קיין חבר'שאפט אפילו מיט סאציאליסטען. זיי האלטען דערפאר אויף זייער קאנדידאט ביים צווייטען מאל אפילו, ווען חאטש זאל עלול זיין צו ברענגען צו א זיג פון א רעכטען קאנדידאט.

עס איז מערקווירדיג, אז די נאר רעכ-טע פארטייען, די ראיאליסטען, פון לעאן דאדע'ס חוג, זענען כמעט נישט בנמצא אויף דעם שלאכט פעלד. לעאן דאדע איז פערשטעקט און בעלגיען, גאכדעם ווי ער איז אנטלאפען פון פאריזער תפיסה. און זיינע מקורבים פיהלען זיך קענטיג זעהר שוואך. זיי האט אויך געשאדט דער ספכוך מיט'ן וואטיקאן, וועגען וועלכען עס איז כדאי צו זאגען עטליכע ווערטער.

רוים, וועלכע שטעהט אויף אנ'אינטער-נאציאנאלען קאטוילישען באדען, וואס מוט א קרום אויג אויף די עקסטרעמע נאציאנאליסטישע טענדענצען פון איהרע קאטוילישע קעמפערע אנהענגער. דער פויפסט וויל פלייבען דער גומער פאטער פון אלע קאטאליקען, צי וואסער נאציא-נאליטעט זיי זאלען נישט געהערען, און די נאציאנאליסטיש פראנצויזישע שרייבער פון דער דעקער פון „אלסיא פראנסעס", שארל מאראס, האבען איהם נישט געקאנט געפעלען און ער האט זיי ארייגעווארפען און חרם.

דער קארדינאל גאספארי, דער גע-שיקטער אויסערן מיניסטער פון וואטי-קאן, געהט בכלל אויפ'ן וועג פון א פשרה שטענדיגוש מיט די דעמאקראטישע קרייזען און אלע לענדער און אונטער זיין ווירקונג האט אפילו דער וואטיקאן פער-בעטען די קאטאליקען אנטייל צו נעמען אין נאציאנאליסטישע מאניפעסטאציעס פערזאמלונגען...

און פראנקרייך האט זיך געשאפען א נייע קאטוילישע פערזאמלונג, וואס איז אונטערשטיצט די דירעקטיווען פון רוים און שטעהט און אפאזיציע צו דער „אקשיאן פראנסעס".

אט די צושפליטערונג האט געבראכט דערצו, אז די אנטיסעמיטישע ראיאליס-טישע קליקע איז דא אונגאנצען צופרא-לען און וועט קיין רולע נישט שפילען און די וואהלען.

די שטארקסטע אנטיסעמיטישע שטימונגען ווערן איצט דורכגעפיהרט דורך דעם רעכטען פלאק, וועלכער האט געגרינדעט ספעציעלע שולעס פאר פראפאגאנדיס-טען און האט איינגעטיילט דעם א וואהל-קרייזען אפגעזונדערט דיגעט. שוין איצט איז פאריז און די פראווינץ פערפלייצט מיט קאנטמעלעריש בעלעהרענדע בראשורען וועלכע קאסטען אט מיליאנען.

ווי די זאך שטעהט איצט קאן מען משער זיין, אז דער רעזולטאט פון די וואהלען וועט זיין פאלגענדער: די עקס-טרעם רעכטע און די קאמוניסטען (זיי זענען איצט 30 און פארלאמענט) וועלען פערלירען. פערלירען וועלען אויך די רא-דיקאלען אבער זייער צושפאלטענקייט. געווינען וועלען די מעסיגע פון פואנקא-רע'ס חוג און די סאציאליסטען. אבער און אלגעמיין וועט דער פרצוף פון'ם פארלאמענט זיך נישט פיל בייטען, און אזוי ארום וועלען אויך קיין גרויסע רא-דיקאלע ענדערונגען נישט פארקומען.

—0—

הארצרייסענדע סצענעס אויפ'ן פראצעס פון די מיטגלידער פון „קולטור-ליגע" אין לעטלאנד

ריגא. (י. ט. א.) אין דווינסק איז פארגעקומען דער פראצעס און די מיט-גלידער פון דער „קולטור-ליגע" אין קרעסלאווקע, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין קאמוניסטישע טעטיגקייט. די בעשולדיגטע האבען ערקלערט, בעת די געריכטס-פערהאנדלונגען אז די אונ-לעגאלע ליטעראטור, וואס מען האט ביי זיי כלומרשט געפינען איז זיי אונטער-געווארפען געווארען בעת דער רעוויזיע דורך די געהיים-אגענטען. חוי בעקאנט זענען די ארעסטירטע שרעקליך געפייניגט געווארען, בעת דער אויספארשונג, וואס איז פעסטגעשטעלט געווארען דורך א ספעציעלע אויספארשונגס-קאמיסיע אין לעטלענדישען סיים.

נישט קוקענדיג אויף די בעווייזען, אז דא איז פארגעקומען א געמיינע פראוואקאציע האט דאס געריכט פערמשפט 14 אנגעקלאגטע צו תפיסה פון 1 ביז 4 יאהר, צווישען די אנגעקלאגטע זענען פריי געשפראכען געווארען.

אויף דער לעצטער זיצונג פון געריכט האבען זיך אבגעשפילט הארצרייסענדע סצענעס. ווען דער פארזיצער האט גע-לייענט דעם אורטייל איז אין זאל ענט-שטאנען א שרעקליכער געוויין און יא-מער, וואס האט איבערגעצויגען פערהילכט די ווערטער פון פארזיצער. 14 יודישע טאטעס און מאמעס, קרובים און בעקאנטע האבען היסטעריש געוויינט אויפן קול אדער שטיל געקרעכצט אין א חינ-קעלע. אייניגע מוטערס זענען געפאלען אין חלשות. די עלטערן האבען זיך גע-ריסען צו זייערע קינדער אבער די סאל-דאטען האבען זיי גראב אבגעשטויסען.

די מערקווירדיגע לעבענס-געשיכטע פון יוזעף פילסודסקי.

זיין יוגענד און די ערשטע רעוואלוציאנערע ארויסטריטען. — ער פאהרט קיין יאפאן, כדי צו העלפען ארויסרופען א רעוואלוציע אין פוילען געגען צאריזם.

אין קליינעם הערפל זשולאוו, שווענציאנער פאוויאט ביי ווילנא, איז דעם 5. יאנואר 1867 געבוירען געווארען יוזעף פילסודסקי. די עלטערן, וועלכע האבען איהם שטארק ליב געהאט, האבען איהם גערופען זשוק, וואס איז שפעטער געווארען זיין קאנספיראטיווער פארטיי-נאמען. נאך א שריפה אין זשולאוו האבען זיך זיינע עלטערן איבערגעצויגען קיין ווילנא. דארט האט דער קליינער זשוק אנגעהויבען בעזוכען א שול, דארט האט ער זיך אויסגעצייכענט מעהר פון אלע קינדער מיט זיין ארבייטזאמקייט, שטאלץ און הארטקייט פון כאראקטער. זיינע בעליבטסטע ביכער זיינען געווען, אין און אויסער דער שול, פוילישע געשיכטע, געזעלשאפטליכע פראגען און די געשיכטע פון נאפאלעאן.

ווען ער איז שוין געווען א דערוואקסענער שילער, איז זיין ערשטע „קאנספיראטיווע" ארבייט געווען — לערנען פויליש די ווילנער האנטווערקער. פאר אזא „חטא" האט מען דעמאלט פערשיקט אין טיף רוסלאנד.

באלד בעקומען מאטורע אין יאהר 1885 איז ער אוועקגעפאהרען קיין כארקאוו אין אוניווערזיטעט אויף מעדיצין. דארט איז ער באלד אריינגעצויגען געווארען אין קאנספיראטיווע ארבייט, האט אנטיילגענומען אין די סטודענטען-דעמאנסטראציעס און דערפאר איז ער אויסגעשלאסען געווארען פון אוניווערזיטעט.

ער קומט צוריק קיין ווילנא, ווערט פאר זיין טעטיגקייט, באלד וואס ער ארעסטירט און צוזאמען מיט זיין ברודער ווערט ער פערשיקט אדמיניסטראטיוו אויף 5 יאהר קיין סיביר.

די 5 יאהר סיביר האבען פיל פילסודסקי'ן נאך מעהר געשטארקט דעם קאמף-געדאנקען און דארט איז ביי איהם רייף געווארען דער געדאנק וועגען בעוואפענטען קאמף מיט'ן צאריזם.

געזוכט די פוילישע געזעלשאפט פאר אזא קאמף איז געווען זעהר שווער, ווייל נאכ'ן דורכפאל פון אויפשטאנד אין יאהר 1863 האט זיך אין דער פוילישער געזעלשאפט איינגעוואורצעלט די שטרעבונג שלום צו מאכען מיט'ן צאריזם און אונטערגעבען זיך דעם גורל. ווער עס האט געפרובט רעדען א ווארט וועגען קאמף איז פערשריגען געווארען אלס אומגליק ברענגער פאר'ן כלל.

פילסודסקי האט זיך דאן געווענדעט צו די ארבייטער. אלס סאציאליסטען האבען די ארבייטער אויך אונטערגענומען דעם לאזונג פון קאמף פאר אן אומאבהענגיגע פוילען. פילסודסקי איז געווארען איינער פון די ערשטע און ענערגישסטע טוער אין דער ארבייטער-בעוועגונג. ער האט געשריבען אויפרופען, צייטונגען, שטעלט א קאנספיראטיווע דרוקעריי און צונויפגעשטעלט די ערשטע נומערן פון דעם אונטערגרונטען „ראבאטניק". אין יאהר 1896 האט פילסודסקי איבערגעטראגען די געהיימע פ.פ.ס.'ישע דרוקעריי פון ווילנא קיין לאדז. דא האט ער ארגאניזירט א גרויסע קאמפאניע מיט דער פאליציי און מיליטער. די דרוקעריי איז שפעטער געשטערט געווארען. פילסודסקי — ארעסטירט. א דאנק פראקטישע ווערט ער איבערגעפיהרט פון ציטאדעל אין ווארשא קיין פעטערבורג אין שפיטאל. פון דארט געלינגט איהם צו אנטלויפען קיין גאליציען.

ווען עס איז אויסגעבראכען די רוסיש-יאפאנישע מלחמה איז פילסודסקי צוריקגעקומען קיין פוילען ארגאניזירען אן אויפשטאנד און „מזל" פון דער רוסישער ארמעע. עס האט איהם אבער געפעהלט געלד און געווער. ער פרובט ענטוויקלען א קאמפאניע אויף צו שטערען די מאביליזאציע און קאנגרעס-פוילען. די שטימונג איז אבער געווען מיט אז די געגענדער פון פוילען, ווי אויך וועגען רוסלאנד און לאזט א ווערט שלעכטע פאר זיין פלאן. דאך איז פילסודסקי'ן געלונגען צו ארגאניזירען קליינע מערער גרופען, וועלכע האבען אויפגעריסען בריקען, פערניכטעט מיליטערישע מאגאזינען א.ד.גל. מעהראנזירט האט מי-

(ענדע — זייט 6).

קריסטין זיך מגייר צוליב איהר יודישען שטיפקינד.

א זעלטען-ריהרענדע סצענע, וואס האט זיך אפגעשפילט אין אנ'אמעריקאנער געריכט.

אין ניו-יארקער העכסטען געריכט (סופרים, קאורט) האט זיך אפגעשפילט א אינטערעסאנטע און כאראקטעריסטישע סצענע אויפן סמך פון די יודישע פערהעלטענישען.

די מעשה איז אזוי:

ביי א יודישען יונגערמאן, וויליאם ראטמאן, איז געשטארבען זיין ווייב און איהם איבערגעלאזען א יונגעלע סימאר פון א יאהר 8. דער אלמן האט נאך זיין ווייב זיך געטראפען מיט א יונגער קריסטין, אנא, אין וועלכער ער האט זיך פערליבט און האט מיט איהר חתונה געהאט.

דער יונגערמאן האט אבער אלטע טאטע-מאמע, פשוטע פרומע מענשן, אברהם און רחל ראטמאן, וועלכע האבען זיך זעהר מצער געווען איבער דער געמישטער חתונה פון זייער זוהן און דער עיקר — ווייל דער קליינער אייניקל האט דערצויגען ווערען דורך זיין שטיפמוטער אין גוישען גייסט

האט זיך דאס אלטע פאר פאלק מיישב געווען און אוועק צום בעריהמטען יודישען ריכטער לעוואי, וועלכער איז פרעזידענט פון א יודישען בית-יתומים און איהם געבעטען, ער זאל ארויסנעמען דאס קינד פון גוישע הענד און אריינעהמען איהם אין אנשטאלט. דער ריכטער האט דאס קינד צוגענומען.

אין דריי חדשים ארום האט וויליאם זיך מיטן געהן און אנגעגעבען אין געריכט, מ'זאל איהם ארויסגעבען דאס קינד פון יתומים-אנשטאלט, ווייל ער וויל איט דערציהען ביי זיך.

דער ענין איז אנגעקומען צום קריסטליכען ריכטער דעלאהענטי, וועלכער האט אבער איינגעפונען, אז דער טאטע פאסט בעסער פאר א יודישען ריכטער און האט איהם אריבערגעשיקט נאכי צום זעלביגען פרעזידענט ליוואי, וועלכער איז ריכטער פון העכסטען געריכט.

אויפן פערהער פאר ריכטער ליוואי האט דער זיבציג יעהריגער אברהם ראטמאן געבעטען, אז דאס קינד זאל נישט צוריקגעגעבען ווערען צו זיין טאטען, ווייל ער איז זיכער, אז דאס קינד וועט ווערען א גוי.

„איך בין געקומען צו איהם נישט נאר ווי א זיידע", האט ער אויסגעשריען, „נאר איך בין געקומען צו איהם מעהר ווי א טאטע אפילו, און דער בעהויפטען, אז ער וועט געשמדט ווערען, דאס מיך פערטרייבען טריבזעליג פון דער וועלט".

דער טאטע פון קינד האט דערקלערט אז ער וויל נישט שמדן זיין קינד, אז ער וויל איהם דערציהען פאר א יודען, אז טאטע ער האט חתונה געהאט מיט א קריסטין, איז זי אבער אזא, וואס איז גרייט זיך מקריב זיין און זי האט שוין איצט אנגעפיהרט א כשר'ע קיך, און ער וועט אויך געבראכט פאסירען צו געוויינען, אז זיינע אלע אנדערע קינדער, וועלכע זיינען מיט זייער שטיפמאמע, געהען אין תלמוד-תורה אין ניו-יארק און לערנען זיך דארט זעהר גוט.

„מיין טאטע איז אויף מיר אין כעס און וויל מיך נישט מוחל זיין דערפאר, וואס איך האב חתונה געהאט מיט א קריסטין, דעריבער קען ער קיין אנדער זאך נישט זעהן, ווי שמד. דער אמת איז אבער, אז כאטש איך בין אליין נישט קיין רעליגיעזער, ווייל איך מוז פארדינען מיין ברויט, אז מיינע קינדער זאלען זיין יודען און נישט פערגעסען פון זייער פאלק".

ריכטער ליוואי האט אין א זעהר הארציגער רעדע זיך געווענדעט צום טאטען פון קינד און צו דער שטיפמוטער. ער האט זיי דערקלערט, אז בעזונדערס זיינען זיי געדרונגען, ער מוז ענטשיידען, אז דאס קינד זאל פון בית יתומים גלייך איבערגעגעבען ווערען צו זיין טאטען. אבער, נעמט מען נאר אין באטראכט די געפיהלען פון זיבציג-יעהריגען זיידען און באבען, קען מען דאך דאס נישט אויסמאכען מיט דער האנד. טאר זייער אייניקל האבען זיי דאך אזוי פיל געליטען זאלען זיי איהם איצט אוועקגעבען, צי איז נישט מעגליך צו גע-פי...

(ענדע—זייט 7).

די ווידוי פון א יוד. אינטעליגענט

פון ר א ו ב ן ב ר י י נ י ן.

V.

און אפשר ישוע, דער ווייכהארציגער, פרעדיגער פון ליבע, פון מיטלייד — און אפשר ישוע, דער רעוואלוציאנער-טוער, איז נישט געווען בייז, שטרענג, פאטער הארצלאז צו זיין איינציגער מוטער, האט פון איהרע פרעדיגען געמאכט איהם צו אפהאלטען זיין אנהאלטיסטישער פראקטישע קאמוניסטישער רעוואלוציע?...

און א דריטע שטים האט זיך געלאזט הערען זאגן מיר: מאך זיך נישט נארייש, זיי נישט פאלש און נאר נישט זיך אליין! וואס פאר א פאלקסטיבער ביזוי, וואס פאר א רעוואלוציאנער ביזוי? פרעהליכע פראגען, אויפגעקאכטע אין דיין קאנספיראטיווען קרייז, פארבלענדען זיך אין דיין קאפ; וואס פאר א מתנה ביזוי מיט ישוע, א לומפ, א לומפענקלאסיקער „פראלעטארישער" ביזוי, נישט מעהר! אנ'אומבאגרינדעטער יונגעל ביזוי נאך און קרום זיך נישט פאר א העלד! מיט דיין גאנצער העלדישקייט, מיט אלע דיינע פאטאלע פאנטאזיעס גליקליך צו מאכען די גאנצע מענשהייט, האסטו נאך קיינמאל נישט פערדינט אנ'אויגענבליק מאלצייט מיט שווייס אויף דיין פנים... א פאראזיט ביזט דו... דו ביזט א מוטער-מערדער, — אט וואס דו ביזט באמת!...

און א פערטע שטים האט זיך געלאזט הערען אין מיר, מיך צו פערטיידיגען... דא איז צוגעקומען צו מיר דער טאטע און האט מיך אוועקגעפיהרט מיט א שטיקען וואגאן און זיין קאבינעט ארויף.

ווי א ווינעלאזער, ווי א הונגעריגער, בין איך אהרום געבלאנקעט, ווי א שולדיגער, ווי אנ'אנגעקלאגטער, מיט אנ'איינגעבויגענעם קאפ בין איך געווען נאכגעגאנגען איהם.

איך האב אנגעטאל אויפגעהויבען די אויגען אין בעטראכט דעם פאטער: א שאטען פון א מענשען. אך, ווי אלט, ווי גרוי, ווי נידערגעשלאגען, ווי פערפינסטערט און ווי אומגליקליך ער זעהט אויס. מיט א פרויערטער כאראקטעריסטישער שטים — וועלכע איז געווען פאר מיר גאנץ פרעמד און ניי — האט ער זיך געווענדעט צו מיר:

„נו, מיין תנא ברא, מיין תלמיד חכם, דער נעפעשלט נישט דער צאר, דער געפעשלען נישט זיינע מיניסטארען; וואס, דו ווילסט די וועלט איבערמאכען, דו און דיינע חבריא, די שלעפערס, די האלערייגעס, די מופקרים — איהר זייט דאס די חכמים, די לערנער-פיהרער! איהר, די יודען דאס, וועט ברענגען די גאולה פאר דער וועלט? ווייסטו, אז די ביזט אין פייער געקראכען, די תליה געזוכט... ווייסטו, אז איינער פון איינער חברה, דיינער א נאהענטער פריינד, דער גאנצער מאלער פון אייך, האט אייך גע'מסר'ט און ער האט אייך איבערגעגעבען דער געהיימע פאליציי. און וואס האסטו געגלויבט, אז איהר זייט קלוגער פון דער פאליציי, אז איהר וועט זיי אפנארען?... א קאץ אנ'ען קאנסטו נישט פערבענדען און די גאנצע מלוכה ווילסטו איבערמאכען...

„אונז, מיין חכם, האסטו שוין אויסגעפיהרט.. א מחיה... אלע, וואס איך האב געהאט אויפגענגען און פערמעגען, האב איך פערטאן, אום ארויסצושלעפען דיך פון דער תליה, צו וועלכער אייער מאכער האט אייך געפיהרט, אלס אגענטען פון דער פאליציי — און איך בין איצט געקומען עד כפר לחם... די מוטער ליגט פון צרות קראנק — איהר צוהרגע הערקייטס — און נישטא מיט וואס צו היילען זי. אייך איך האב שוין קיין כח נים די פיס צו שלעפען. די לייט לאכען מיך אויס. פריער געווען דאכט לעזטען אוועקשטעלען פאר דיר... פון גימנאזיע האט מען דיך ארויסגעווארפען... אלע חלומות וועגען דיר, אז א ראבינער, א דאקטאר, א פראפעסאר, א גרויסער ערוואקסען ווערען, — אלע די חלומות וועגען דיר זענען צעבראכען, מיט דייך אוועק... וואס דערווארטסטו איצט צו טאן? וואס שווייגסטו? הא, ווילסט נישט רעדען מיט א בורזשוי, מיט אנ'עקספלאטאטאר, מיט אזוינעם ווי איך? שוין האב איך, שוין האסטו אויסגעפיהרט.. בלייב בין איך געווען... פשר לאזען זיך אויף דיר זעלבסט... קאפיטאל פון פריינט סטאט, קיין פרייע מינוט נים געהאט... וואוהין דו געהסט, וואס דו טוסט... איך האב געהאט צוטרוי צו דיר — אבער, ווי האסטו, בן-יחיד מיינער, געהאנדעלט? און וואס דערקלערסטו אונז צו טון? ווערסטו ווידער מיט יענע לומפען, מיט יענע הולטייעס זיך ארומשלעפען, אדער דו וועסט זיך דאך נעמען פאר תכלית... ענטפער ראר!"

איך בין געווען צושמעטערט פון די דאזיגע רייד. איך האב געוואוסט און יענעם מאמענט, אז דער טאטע האט זיך צוליב מיר רואינירט, פון אלץ געווארען א הדרבן. און נישט נאר האט ער זיך מאטעריעל רואינירט, נאר אויך גייסטיג האב איך איהם רואינירט. איך בין געווען זיין רצחנות, קיין שטאלץ — וואס האט ער נישט געהאפט פון מיר? און אונז וואס? צו שאנד און שפאט האב איך איהם געמאכט און זיין קרוין... די מוטער ליגט קראנק און ער, דער פאטער, איז האלב-הייליג... און ער דען שולדיג, וואס ער דענקט, וואס ער אורטיילט אבער'ש ווי איך? פון זיין שטאנדפונקט איז ער פולשטענדיג גערעכט... די גוים... די עגאיסטישע... פון זיין שטאנדפונקט — און וואס איז מיין שטאנדפונקט? האב איך זיך גערעכנט, אין האב איך איבערהויפט אנ'אייגענעם שטאנדפונקט? און וואס האב איך געקאנט ענטפערען דעם פאטער אויף זיין פראגע? „וואס דענקסטו אונז צו טון?" האב איך דען אונז געוואוסט ווייזען, וואס איך דענק, וואס איך וועל מאכען, וואס פאר א וועג איך וועל גייען, פארוואס איך וועל זיך נעמען?

און דערום האב איך קורץ געענטפערט: טאטע, לאז מיך איצט צורוה!

דער טאטע האט געזעהען מיין פנים, ווי עס שיינט אנ'אויסדרוק פון חרפה, פון תשובה, פון מיטלייד מיט איהם, און ער האט געשוויגען זיין טאן. מיט א ווייכער, בארמהארציגער שטים, מיט טרערען אין די אויגען האט ער זיך געווענדעט צו מיר:

„מיין קינד, איך ווייס, אז אויך האסט דיר נישט געטראפט מאכען אזא „פרויד האבא!" איך האב סוים דערלעבט דיך צו זעהען, מיין קינד, איך האב שוין כמעט נישט געגלויבט, אז איך וועל נאך דערלעבען דיך צו זעהען; איך ווייס, מיין זוהן, וואס דו ביזט אויסגעשמאכטען אין טורמע, איך ווייס דיין גוטע הארץ, און איך האב דיר נישט גרויז אזוי געטראפט אזוי בעגעגענען, ווי איך האב דיך בעגעגענט... אבער ווען דו, מיין קינד, וואלסט וויסען, וואס איך און די מאמע האבען פאר דיר לעצטער צייט איבערגעלעבט... אבער איך וועל וועגען דעם איצט מעהר נישט רעדען... גענוג, רוה זיך אויס... גאט איז גוט... ער איז נישט בארמלאז..."

איך האב דאן זעהר מיטגעפיהלט דעם טאטען, וואס האט א גאט, און וועלכען ער גלויבט און ער קאן זיך פרייען מיט איהם, און דער איבערשטער וועט איהם נישט פערלאזען.

איך האב קיין גאט נישט געהאט און האפען. קיין גאט און קיין תשמאה, קיין פערטיידיגונג און קיין ראך, קיין קלארע פארשטעלונג וואוהין אינגענצליך שטרעב איך, וואס זוך איך און לעבען, וואס איז מיר ווערקליך הייליג... איך האב זיך אין יענעם מאמענט געפיהלט געבראכען, געפאלען און די אייגענע אויגען.

אין דא ערשט הויבט זיך אן דער גייסטיגער פרק אין מיין לעבען, דער שפאנענדסטער, דער אנגעשטרענגטעסטער... דא ערשט הויבען זיך אן מיינע וואנדערונגען, מיינע אומפערלעבענישען...

—0—

וואס מהר"ל מפראג אליין דערצעהלט וועגען בעשאפונג פון „גולם"

(לויט אנ'אלטען כתב-יד, וועלכער איז נישט לאנג פערעפענטליכט געווארען) — פון פ. בראון.

ענדע*)

„אין יאהר ש"ם, כ' לחודש אדר זענען מיר זאלבעדריט ארויסגעגאנגען פון א ווינקעל פארמאנג אויסער דער שטאט צום טייך מאלדאווע. אויפ'ן ברעג טייך האבען מיר געפונען דאס פאסענדע פלאץ פון ליים דארט האט מיר אויסגעמאלט א צורה פון א מענשען, דריי איילען די לענג. געלעגען האבען מיר זיך אוועק נעבענעלט ביי די פיס פון דעם מענשען, און כ'האב געהייסען מיין איידעם מאכען זיבען הקפות ארום גולם, זאגענדיג דערביי די „שמות", וועלכע כ'האב איהם איבערגעגעבען. און באלד נאך דער זיבעטער הקפה איז דער „גולם" געווארען רויט ווי פייער. דאס זעלבע האב איך געהייסען מיין תלמיד אויך טון און נאך זיבענטע הקפות איז דער „גולם" בעוואסערט געווארען מיט וואסער און נעבעל און האט אויסגעזעהען ווי א מענש פון א יאהר דרייסיג. צום לעצט האב איך אליין געמאכט הקפות מיט „שמות" און מיר האבען אלע געזאגט דעם פסוק „וייפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" און דאן האט דער „גולם" אויפגעעפענט די אויגען און האט געקוקט ווי פערוואונדערט אויף אונז. איך האב באלד איהם געגעבען א בעפעהל: שטעה אויף! און ער איז אויפגעשטאנען מיט אמאל. מיר האבען איהם דאן אנגעטאן די קליידער, וועלכע מיר האבען מיט זיך געבראכט און ער איז געווארען ווי א פולשטענדיגער מענש. ער האט געזעהען, געהערט און פערשטאנען, נאר רעדען האט ער נישט געקאנט, און ארום זעקס א זייגער זענען מיר געגאנגען אהיים. אויפ'ן וועג האב איך דעם „גולם" איינגערוימט אזוי: „זיי ווייסען, אז מיר האבען דיך בעשאפען, כדי דו זאלסט פערהיטען די יודען פון די צרות, וואס זיי ליידען פון זייערע שונאים, און דיין נאמען וועט זיין יוסף. דו וועסט זיין ביי מיר אין הויז, אלס א בית דין-שמש, דארפסט מיך פאלגען, אפילו געהן אין פייער און אין וואסער!... און פון מורא זאלסטו שפרינגען, אז כ'וועל דיך הייסען. דער „גולם" האט צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ פאר א סימן פון הסכמה. און אזוי געזעהען שטענדיג ביים עק טיש אנטקעגענשטעהענדיג דעם קאפ מיט די הענד, ווי א גולם מאכט. און כ'האב איהם ארויסגעצויגען דעם נאמען פון „יוסף שידא", וואס ווערט דערמאנט אין דער גמרא, וועלכער איז געווען האלב מענש און האלב שד.

„פאר מיינע בני בית האב איך געזאגט, אז כ'בין געטראפען אין דער פרוה אין מקוה ארויס, האב איך בעגעגענט א שטומען ארימאן, האב איך רחמנות געהאט און איהם געבראכט אהיים, ער זאל העלפען די שמשים, נאר כ'האב אנגעזאגט מ'זאל מיט איהם נישט שאפען זיך פאר שטוב ארבייט. און פון דאן אן איז ער ביי מיר געזעסען און די שטאט האט איהם גערופען „יאסעלע גולם".

„פונקט אזוי ווי ער איז בעשאפען געווארען, און זיין טויט איז אויך פונקט דער היפך פון זיין „יצירה", אויך דורך דריי מענשען און מיט די כחות פון די פיר יסודות. און יעדערער, וועלכער האט א גרויסע ידיעה און „קבלה מעשיות", פראקטישע קבלה און פערשטעהט דעם „ספר יצירה" גוט, דער ווייס דעם סוד ביי פון בעשאפען און ביי פון בטל מאכען דעם „גולם". און ס'איז נים נייטיג צו לערנען דעם „ספר יצירה" ווי ער איז געדרוקט אום צו קענען בעשאפען דורך איהם א מענשען, ווייל דער ספר איז פערבארגען, נאר מ'דארף פאלגען קאנען מבין זיין די רמזים פון יעדען אות, און מען דארף וויסען צו שפע פון הימעל וכו'..."

און דאס וואס איהר פרעגט, אויב דער גולם האט א „בחירה" און צי קאן ער זעהען גייסטיגע זאכען און ווי הויך איז זיין כח און פארוואס האט ער נישט קיין „כח הדבור" און כרומה, וועל איך אייך ענטפערען, אז ווערדיג איך האב געפינען, איז ביי איהם נישטא פארהאן נישט קיין יצר טוב און נישט קיין יצר הרע, און אלץ, וואס ער טוט, איז נאר פאר מורא, מ'זאל איהם נישט בטל מאכען. נאר אלצדינג איז געטאן געווארען ווי א מאשין. ער האט א כח ביז צעהן אנדערע אין דער הויך און טיף און דער עיר, מעהר האט ער קיין שליטה נישט. קיין זאך איז פאר איהם נישט שווער צו טון, און קיין זאך קאן איהם נישט שטערען אין דעם מרחק פון צעהן אמות. זיין מדרגה און רוחניות איז עטוואס העכער פון בהמות, חיות ועופות, אבער ער האט אין זיך א בעזונדער כח, ס'זאל אין איהם נישט שולט זיין קיין שום כלי זיין, קיין פייער און וואסער קאנען איהם נישט טויטען. קיין „כח הדבור" האט ער נישט האבען, ווייל ער איז נישט ווערט צו דער מדרגה פון „נשמה", נאר בלויז צו דער מדרגה פון „נפש וכוח". פונקטטמוועגען ווערט זיין פנים נישתנה פון דער ליכטנאכט פון שבת"...

ווייטער געהט א גאנצע ערקלערונג ע"פ קבלה, פארוואס דער „גולם" האט נישט און זיך קיין געשלעכט נשמהלען און די סכנה, וואס וואלט געווען, ווען ער וואלט דאס יא פערמאגט. און נאך פיל „סודות", וועלכע עס איז נישט מעגליך איבערצוגעבען דעם „יודישען" לעזער, און ס'איז אויך נישט פון גרויס אינטערעסע. און עס קומט נאכדעם און דעם בריוו דער טאג און יאהר, ווען די בריוו זענען געשריבען און די חתימה פון מהר"ל מ'פראג.

מיר האבען איבערגעגעבען ווי וויט מעגליך א ווערטליכע איבערזעצונג פון העברעאיש ווייל עס איז בכלל נויטיג פאר דער געשיכטע פון „יצירת הגולם".

זעלבסטפערשטענדליך, אז ס'איז נאך נישט בעשטעטיגט, צי דער בריוו איז היסטאריש אנ'אמת'ער היסטארישער דאקומענט געשריבען פון'ם מהר"ל, אדער עס איז, ווי אין פיל אזעלכע פאלען, א „גאונישע אלטע האצמנעם", געשריבען אין מהר"ל'ס נאמען, נאר ווי די זאך איז, איז עס ווערט מ'זאל זיך דערויף פערטראכטען.

יעדענפאלס איז שווער צו זאגען, אז די גאנצע געשיכטע איז א הונדערט פראצענטיגע לעגענדע, אויסגעטראכט פון דער פאנטאזיע פון'ם פאלק, אהן קיין שום היסטארישען יסוד, פונקט ווי עס איז שווער צו גלייבען, אז די גאנצע געשיכטע איז ליטעראר-היסטארישע פאקט.

„יאסעלע גולם", ווי די לעגענדע דערצעהלט, האט געשאפען אלץ און פערמאגט א שרעקליכען כח. אז מען פלעגט איהם זאגען עפעס צו טון, האט ער געהאלטען אין איין ארבייטען, ביז מ'האט איהם נישט אפגעשטעלט. קיין פראקטישע עליונות'ן האט דער מהר"ל פערזוכט מ'זאל זיך מיט איהם נישט שפילען. אין האט מען זיך מיט איהם יא געמאכט בפעולות געשאפט, איז געווען גרויסע צרות פון איהם.

אמשר צו איין זאך האט ער געטויגט. לויט זיין בעריכט, פאר וועלכען ער איז לכתחילה געשאפען געווארען, צו העלפען די יודען פון דער צרה „עלילת דם". ער פלעגט ארומגעהן אומעטום, דורך די געסט האט ער געשטעכערט און אלע פערדעכטיגע גוי'אישע ווינקעלער, און ווען ער האט דערזעהען א חשד, אז מען גרייט זיך צו מאכען עפעס א בלבול אויף יודען, האט ער די פערשוינען געכאפט און זיי געשלעפט צו דער פאליציי.

די לעגענדע מוט נאך צו, אז ער איז געווען א „רואה ואינו נראה", ער אליין האט אלץ געזעהן און איהם האט קיינער נישט געזעהן.

דער גלח מארטעוס האט נים געקאנט רוהען. ער האט אלעמאל צוגעגרייט אנדערע בלבולים אויף יודען, נאר דער „גולם" איז פון אלעם געוואויר געווארען און האט עס בטל געמאכט און אויסגעגעבען די שולדיגע גוים און די הענד פון דער רעגירונג.

דער קעניג רודאלף האט געזעהען אזעלכע פאקטען, אז אלע בלבולים זענען בלויז אויסגעטראכטע מאסע פון די רשעים און די יודען זענען ריין, האט ער פערבאטען דעם גלח מארטעוס און אלע פריסטער מעהר אזעלכע פאלשע קלאגען אנצוגעבען די יודען.

און ווען דער מהר"ל האט געזעהען אז מ'דארף שוין מעהר דעם „גולם" נישט האבען, האט ער מיט די זעלבע העלפער יענע און מיט דיזעלבע „שמות" וועלכע האבען געהאלפען צו בעשאפען דעם „גולם", איהם יעצט בטל געמאכט. צוגענומען ביי איהם די „מאכט" און ער איז געבליבען ליגען ווי א שטיק ערד און מ'האט איהם אוועקגעלעגט אויפ'ן בוידעם פון דער אלטער שוהל, וואו ער איז געבליבען ביז'ן היינטיגען טאג בעדעקט מיט טליתים און מיט שמות, און קיינער טאמער אהין נישט ארויף קריכען.

—0—

*) זעה „פ. ט." 5, № 66

לאדזשער כראניק.

היינטיגע וואך צוויי שטאט-ראט זיצונגען.

(ס) היינטיגע וואך וועלען פארקומען צוויי זיצונגען פון שטאט-ראט, מיטוואך און דאנערשטאג. אויף דער דאנערשטאג'דיגער זיצונג וועט בעהאנדעלט ווערען דער פארשלאג וועגען נעמען א הלואה פון דער „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" אין דער הויך פון 3 און א האלבען מיליאן זל. דאס געלד זאל פערווענדעט ווערען אויסשליסליך אויף אינוועסטיציע צוועקען.

נאכט-דיזשור אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען:

פאוולאווסקי, פעטריקאווער 309; האמבורג, גלובנא 50; גלינצאווסקי, נאַרוטאוויטש 4; שימקעוויטש, קאפערניק 26; קארעמא, פאמארסקא 10 און פאמאש, פלאץ קאשציעלני 10.

די מערקווירדיגע לעבענס-געשיכטע פון יוזעף פילסודסקי

(ענדע פון זייט 3).

לומער, די זשאנדארמעריע מיט סדר'-דיגע צולאגען. דעם 13. נאוועמבער 1904 איז אין ווארשא פארגעקומען די ערשטע בלוטיגע מאניפעסטאציע פון פ.פ.ס. אויפ'ן פלאץ גזשיבאווסקי. די פוילישע פרעסע האט דאן אויפגעטרעטען א ויכוח איבער די משונות פון פילסודסקי און אפגעפאהרען קיין יאפאן מיט א פארשלאג, אז די יאפאנישע רעגירונג זאל איהם העלפען ארגאניזירען דעם באוואפענטען אויפשטאנד אין פוילען געגען רוסלאנד. דערוויסענדיג זיך דערפון איז אויך דער ענדעקישער פיהרער, ראמאן דמאווסקי געקומען צו פאהרען קיין יאפאן און ענטקעגענגעשטעלט זיך פילסודסקי'ס פלענער. דער יאפאנישער קאנסול אין ווין איז דאן איינגעלאדען געווארען קיין גאליציען אויף א צוזאמענפאהר פון דער שליאכטע און דארט האט מען ביי איהם געבעטען רחמים, אז די יאפאנישע רעגירונג זאל נישט העלפען מאכען קיין רעוואלוציע אין פוילען.

פילסודסקי האט, אלזא, אין יאפאן קיין ערפאלג נישט געהאט. נאכדעם איז איהם נאר א מאדערע „סטשעלצעס". אין יאהר 1912 האט שוין פילסודסקי געהאט ענטוויקעלט זיינע „סטשעלצעס" אויף א ברייטער פארמאציע. געהיימע מיליטערישע ארגאניזאציע און מיט אט די „סטשעלצעס" האט ער אין יאהר 1914 ארויסמארשירט און קאמף צוזאמען מיט דער עסטרייכישער ארמעע אלס פוילישע לעגיאנען.

דער עסטרייכישער גענעראל שטאב האט נישט געהאט קיין איבעריגען צוטרוי צו די לעגיאנען און דערוועגען האבען זיי בעקומען דאס ערגסטע געווער, דאס שלעכטסטע עסען און כמעט קיין מלבושים. פילסודסקי האט מיטגעמאכט אלע ליידען פון זיינע לעגיאנערען. געהונגערט און געפרוירען צוזאמען מיט זיי, שטארקענדיג זייער גייסט און מוט.

אין יאהר 1916, ווען רוסלאנד האט זיך שוין אנגעהויבען צופאלען און די דייטשען און עסטרייכער האבען דעם 5. נאוועמבער פערעפענטליכט דעם מאניפעסט וועגען אומאפהענגיגקייט און פילסודסקי געווארען קריגס-מיניסטער אין דעם דעמאלסדיגען מלוכה ראט, פילסודסקי האט איינגעזעהן זיין אמת און ענטוויקעלט זיין „פוילישע מיליטערישע ארגאניזאציע". די אקופאציע מאכט האט אבער דערפיהלט, אז פילסודסקי'ס פלענער כוונות זייער לגבי פוילען, און האבען פון איהם פערלאנגט א מיליטערישע שבועה פאר דער דייטשער ארמעע. פילסודסקי האט זיך ענטזאגט פון א זא שבועה און ער איז דאן פערשיקט געווארען קיין מאגדעבורג אין פעסטונג.

ווייטער איז שוין בעקאנט:

אין יאהר 1918 אין מאנאט אקטאבער האט די פוילישע מלוכה דעקלארירט אין לובלין אנגעהויבען צו ענטוואפענען די דייטשען און עסטרייכער, דעם 10. נאוועמבער 1918 האט שוין פילסודסקי געקאנט ארויסקומען קיין ווארשא און דארט האט מארשאלעק … רעגענץ אין לובלין אויף איהם איבערגעגעבען די גאנצע מאכט.

פילסודסקי האט אנגעגעבען די ארמעע, ארגאניזירט די רעגירונג און צוזאמענגערופען דעם ערשטען סיים, און פערטיידיגט דעם פראיעקט וועגען דעם … מאמאר.

דער רעפעריאט פון ערשטען סיים. פילסודסקי איז אלס מלוכה … האט בעקומען … איהם פון מלוכה ארבייט, די אגיטאציע פון דער ענדעציע, זיין … פעריאד ביז דער מאי-איבערקעהרעניש אין יאהר 1926 — ווער עס ליינט נאך א צייטונג ווייס פון דאזיגען לעצטען שטורמישען פעריאד.

ניי'ער „צעניק" אויף מעהל און געבעקס

ברויט און מעהל טייערער געווארען.

מאגיסטראט נאך נישט בעשטעטיגט דעם נייעם „צעניק".

אויף דער וועגען פון וואיעוואדא און פרעזידענט פון מאגיסטראט א זיצונג פון דער לאקאלער פרייזען-קאמיסיע וועגען די פרייזען פון מעהל און ברויט אין מעהער פארבונדען פון וועגען פרייזען רעפאלסקי. אין דער זיצונג האבען זיך בעטייליגט דער ד"ר גראבאווסקי פון וואיעוואדשאפט, דער שטאט סטאראסטא און פערטרעטער פון קאנסומענטען און פראדוצענטען.

נאך א לאנגער דיסקוסיע, אין וועלכער די פארשטעהער פון מאגיסטראט און פון דער וואיעוואדשאפט האבען פארלאנגט פון די פראדוצענטען א זעהר פארזיכטיגע קאלקולאציע פון די נייע פרייזען, מחמת דער יקרות אויף ברויט און מעהל קאן ברענגען צו אן אלגעמיינעם יקרות, זענען פארגעלייגט געווארען פאלגענדע פרייזען: א קילא קארן מעהל אין איינציגע פערקויף — 70 גר., קארן-ברויט (70 פראצ.) 60 גר. א קילא קארן-ברויט (65 פראצ.) 62½ גר. א קילא שווארץ ברויט — 50 גר., ווייצען-מעהל אין איינציגע פערקויף 90 גר. א קילא, ווייצען געבעקס — 120.

* * *

(כ) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון מאגיסטראט אונטער'ן פארזיץ פון פרעזידענט זשעמיעניצקי איז בעטראכט געווארען די מיטטיילונג פון וואיעוואדא מכח דער פארערונג פון די בעקערייען בעזונדער צו העכערן די פרייזען פון געבעקס.

די פראגע האט ארויסגערופען א לאנגע, לעבהאפטע דיסקוסיע, וועלכע איז נאך נישט פערענדיגט געווארען.

לויט דער שטימונג אין מאגיסטראט איז העכסט וואהרשיינליך, אז די פרייזען העכערונג פון געבעקס, וואס איז אנגענומען געווארען דורך דער קאמיסיע, וועט נישט בעשטעטיגט ווערען. אין דעם זין האבען זיך מאנכע ארויסגעזאגט דאס רוב מאגיסטראט מיטגלידער.

דער ענדגילטיגער רעזולטאט פון דער דאזיגער דיסקוסיע וועט בעוואוסט ווערען ערשט מארגען, מאנטאג, ווען עס וועט פארקומען דער המשך פון דער נאענטער מאגיסטראט זיצונג.

* * *

בעסער אינטערוועניר'ן ביים וואיעוואדא וועגען פערמאכען די בעקערייען.

(א) עהרעגעכטען איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די היגע בעקער מייסטער, אויף וועלכער ס'איז ארגאניזירט געווארען די פערארדנונג פון די צענטראלע מאכט ארגאנען, לויט וועלכער אלע בעקערייען מוזען ביז דעם ערשטען יולי ד. י. ארויסבעטרעטען א מעכאניזאציע און זייערע בעקערייען.

אין משך פון דער דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען צו שיקען א דעלעגאציע צום שטאט סטאראסטא און צו דער וואיעוואדשאפט, וועלכע זאל אנווייזען, אז היות א סך בעקער קאנען נישט איינקויפען די נויטיגע מאשינען, וואס ווערען פערבונדען מיט דער מעכאניזאציע פון זייערע בעשטימטע מערמען, ווייל זיי האבען נישט די נעהטיגע קאפיטאלען.

די דעלעגאציע וועט דערנאך בעטען צו פערלענגערן דעם טערמין פון דער מעכאניזאציע.

בעגריסונג פון לאדזשער זשורנאליסטען-סינדיקאט

צום 25-יעהריגען יובילעאום פון ז. סעגאלאוויטש.

צום 25 יעהריגען יובל פון דער שריפטשטעלערישער טעטיגקייט פון ז. סעגאלאוויטש האט דער זשורנאליסטען סינדיקאט אין לאדז, יודישע סעקציע, געשיקט פאלגענדע בעגריסונג:

„דער זשורנאליסטען סינדיקאט אין לאדז, יודישע סעקציע, שיקט אייך אייער, חשוב'ער מיטגליד, די הארציגסטע וואונשען צום 25. יובל פון אייער ליטעראַרישער קינסטלערישער טעטיגקייט. מעגט זענען שטאלץ דערויף, וואס גראד פון אונז, אין דער שטאט פון אבגעשטערענטער ארבייט, איז אויפגעגאנגען די העלע זון פון אייער שעפערישען טאלאנט, וועלכער האט אנגעשריבען אזוי פיל ראהמפולע בלעטער אין גאלדענעם בוך פון דער יודישער ליטעראטור".

פאבריק-מייסטער'ס זענען גייסטיגע ארבייטער.

אזא בעשלוס איז נעכטען געווארען אנגענומען אויף א קאנפערענץ אין ווארשא.

(:) זינט א לענגערער צייט איז פארגעקומען א ויכוח צווישען די אינדוסטריעלער און די פאבריקס מייסטערס מכח אנערקענען די לעצטע אלס גייסטיגע ארבייטער, וועלכע דארפען פערזיכערט ווערען צוגלייך מיט אלע אנדערע גייסטיגע ארבייטער.

פרייטאג איז פארגעקומען אין דער פערזיכערונגס געזעלשאפט אין ווארשא א קאנפערענץ מכח דער דאזיגער פראגע און ס'איז בעשלאסען געווארען, אז אלע מייסטערס און געהילף מייסטערס מוזען פערזיכערט ווערען אזוי גוט, ווי אלע אנדערע גייסטיגע ארבייטער.

ווען די אונטערנעהמער וועלען זיך נישט אונטערווארפען דעם דאזיגען בעשלוס און נישט פערזיכערען זייערע מייסטער וועלען זיי צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט אויפ'ן יסוד פון פאראגראף 135 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה פרעזידענט מכח דער פערזיכערונג פון גייסטיגע ארבייטער.

150 טאן מעהל וועט די רעגירונג שיקען קיין לאדזש

צו בעקעמפען דעם יקרות.

(:) אין צוזאמענהאנג מיט דער פארדערונג פון די מעהל הענדלער צו דערהעכערן די פרייזען אויף מעהל, האט דער שטאט פרעזידענט זשעמיעניצקי, וועלכער איז געווען אין ווארשא אין שפייזער ענינים פון מאגיסטראט, אפגעהאלטען א קאנפערענץ אין אינערן מיניסטעריום מכח צושטעלען קיין לאדז גרעסערע מעהל טראנספארטען פון די מלוכה זאפאסען. אלס רעזולטאט פון דער צוויי שעה'דיגער קאנפערענץ מיט'ן לייטער פון דער אפראוויזאציע ד"ר שוואלבע איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אין די נאהענטסטע טעג וועט לאדז בעקומען 150 טאן מעהל פון די מלוכה-רעזערווען.

דער ערשטער טראנספארט, אין דער הויך פון 15 טאן מעהל וועט שוין אנקומען קיין לאדז היינט, אדער מארגען.

דער צווייטער טראנספארט וועט אנקומען אין משך פון 10 טעג.

א דאנק דער דאזיגער אקציע וועלען די קאאפעראטיוון בעקומען מעהל צו בילליגע פרייזען, א דאנק וואס זיי וועלען מכח זיין צו בעקעמפען דעם יקרות אי א ביסעל געהאלטען די אפעטיטען פון די הורטאווניקעס, וועלכע ווילען הויבען די פרייזען אויף מעהל מיט 10 גר. אויף א קילא.

ווי האלט עס מיט די האנדווערקער-קארטען?

פון דער האנדווערקער צענטראלע (זאוואדזקא 5) מעלדט מען אונז מיט:

נאך מעהרערע קאנפערענצען, וואס די האנדווערקער צענטראלע האט אפגעהאלטען אין מאגיסטראט מיט'ן וויצע-פרעזידענט ה' ראפאלסקי און מיט'ן פרעזעס פון דער „איזבא רזעמיעסלניטשא" ה' מאזאריצקי, האט זיך איינגעשטעלט צו פועל'ן, אז דער מאגיסטראט זאל ארויסגעבען די האנדווערקער קארטען.

אין דער לעצטער מינוט איז אבער אנגעקומען א צירקולאר פון מיניסטעריום, אז מען זאל נישט ארויסגעבען קיין שום האנדווערקער-קארטען. און מ'זאל נישט צולאזען די יודישע האנדווערקער צו די פארשטעהערע וואהלען אין דער האנדווערקער קאמער; אז די אלטע האנדווערקער, וועלכע האבען אין יאהר 1927 נישט געהאט קיין פאטענטען, זאל מען אננעמען פערמאכען די ווערקשטעלען.

אין שייכות דערמיט איז ראטמאן גרוו. וויינצמאן דעלעגירט געווארען קיין ווארשא, כדי צו אינטערווענירען דערוועגען אין די מאסגעבענדע ספערען. גרוו. וויינצמאן איז אויפגענומען געווארען אין מיניסטעריום דורכ'ן נאטשעלניק הויכשילד, וועלכער האט פערזיכערט, אז די האנדווערקער, וואס האבען געזען … זיי בעטריט פון פאטענטען און זיי וועלען צושטעלען א צייגניש פון דער צענטראלע, אז זיי האבען אין יאהר 1927 געארבייט אליין, וועלען אין די נאהענטסטע טעג שוין קאנען ארויסקריגען פון מאגיסטראט א בעשטעטיגונג, אז זיי זאלען מעגען פיהרען ווייטער זייערע ווערקשטעלען.

דער נאטשעלניק ה' הויכשילד האט אויך צוגעזאגט צו באזייטיגען אלע אנדערע שוועריגקייטען פאר די יודישע האנדווערקער.

קראנקען-קאסע שיקט אירע פערזיכערטע קיין ראבקא און זאקאפאנע

(פ) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער קראנקען קאסע זענען בעשטעטיגט געווארען די אפטיילען, וועלכע די לייטונג פון דער קראנקען קאסע האט געשלאסען מיט די אייגנטימער פון די פענסיאנאטען און קורערטער אין ראבקא, זאקאפאנע א.ד.גל. … שיקען די פערזיכערטע פון דער קראנקען קאסע אויף זומער צייט. אויף דער דאזיגער אקציע האט די קראנקען קאסע בעשטימט א סומע פון קרוב א האלבען מיליאן זל.

קאנטראל וועגען ריינקייט אין די הייזער וועט ווידער בעגינען.

(§) אין צוזאמענהאנג מיט'ן דערנעהענטערן זיך פון פריהלינג וועט די פאליצייאישע מאכט אונטער דער פערזענליכער אנפיהרונג פון פאליציי-קאמענדאנט ה' ניעדזשאלקאווסקי אנהויבען אדמיניסטראַציע קאנטראלעס וועגען סאניטארען צושטאנד אין די הייזער.

אויפ'ן יסוד פון דער דאזיגער פעראָרדנונג וועלען די בעזונדערע פאליציי-קאמיסאריאטען שוין היינט אנהויבן ארויסצופיהרען קאנטראלעס, און אין די הייזער, וואו ס'וועלען פעסטגעשטעלט ווערען אנטי-סאניטארע צושטאנדען, וועט גענומען ווערען דעם הויז-ווירט א פראָטאקאָל … צו בעזייטיגען. ווען נאך … ווייטער אנטי-סאניטארע בעדינגונגען וועט צוגעשטעלט ווערען א פראָטאקאָל.

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאפטען.

(393-טע פארזעצונג)

קאפיטעל 25.

סטאסא דערצעהלט איהר געשיכטע.

דאס געריכט אין בודאפעשט האט דערווייל נישט געשוויגען, עס האט צעגויפנעשיקט בריף אין אלע שטעט, וואו נאגי האט אמאל געוואוינט און אויפגעפאדערט אלע בעאמטע, זיי זאלען מעלדען, וואס זיי וויסען פון באראן נאגי אדער סטאסא טשארטקאווסקי.

דער ריכטער און דער בירגערמייסטער פון ראזענוי האבען ארייגעשיקט א גענויען בעריכט איבער אלץ, וואס דער רויבער שעק האט אויסגעזאגט פאר זיין טויט.

דאס איז געווען א דונער-שלאג פאר די ריכטער. זיי האבען ביז-אהער נאר געוואוסט, אז נאגי האט געמאכט פאלש געלד, זיי זענען דעריבער געווען ערשטוינט און איבעראשט, ווען זיי האבען דערהערט, אז נאגי גאר א מערדער. דער טויט פון זישאף וואראוואסקי האט געמאכט אין זיינער צייט א שרעקליכען אויפרודער אין גאנץ אונגארן. די פאליציי און די בעאמטע — האבען געטון אלץ מעגליכע אויסצוגעפינען דעם מערדער. זייער מיה איז אבער געווען אומזיסט.

יעצט, ווען מען איז געוואהר געווארען, אז נאגי איז פערמישט אין דעם דאזיגען מארד און אז עס איז זעהר מעגליך, אז ער אליין איז געווען דער מערדער פון דעם אומגליקליכען בישאף האבען די ריכטער אנגעהויבען זיך צו קאכען. עס איז פאר זיי וויכטיג געווען צו וויסען, ווער עס ערמארדעט דעם בישאף. דער אויפגערינכטער איז געווען אויסער זיך.

— מיר מוזען אלץ וויסען! — האט ער אויסגערופען — מיר מוזען אלץ ענטדעקען!

— מיר מוזען שיקען רופען אהער דעם ריכטער און דעם בירגערמייסטער פון ראזענוי — האט אן אנדערער ריכטער געזאגט — מיר מוזען אלץ וויסען.

מען האט ארויסגעשיקט א קוריער נאך די צוויי מענער און נאכ'ן גוטסליכען פון טשעפני. דערווייל איז פארגעקומען דער פראצעס פון אדוואקאט נאוואק. בעגען איהם איז געווען צוויי אנקלאגען. ער האט געהייסען טויטען צוויי קינדער, יתומים, וועלכע מען האט איהם פערטרויט און האט פערקויפט דעם שלאס באטיאני, וועלכער האט צו איהם נישט געהערט.

דער אדוואקאט האט זיך דערשראקען, ווען ער האט דערזעהן, אז מען ווייס זיינע געהיימניסען. ער האט פערלוירען דעם מוט און ארויסגעלאזט דעם קאפ. ער האט זיך נישט געקענט ריהרען און נישט געוואוסט, וואס צו ענטפערן אויף די פראגען, וואס מען האט איהם געשטעלט.

ער איז נישט געווען אזוי הערב ווי נאגי און זיך נישט געקענט אזוי לייכט ארויסדרעהען. ער האט אנגעהויבען זיך צו בעטען און צו וויינען פאר די ריכטער, זיי זאלען האבען מיטלייד מיט איהם. דער איינציגער עדות געגען איהם איז געווען סטאסא. זי האט דערצעהלט, ווי נאוואק האט אויסגעזוכט איהר מאן און איהם געגעבען א קינד, ער זאל עס טויטען.

אין חודש מערץ 1770 — האט סטאסא דערצעהלט — האבען מיר געוואוינט אין בודאפעשט. איך און מיין מאן האבען זיך דעמאלט בעשעפטיגט מיט אלערליי נישט-ערלויבטע זאכען. מיר פלעגען זיך ערלויבען אויסצוברעכען א פענסטער ביי א רייכען קויפמאן און פלעגען ביי איהם צונעמען אלץ, וואס ער האט געהאט מעהר פון אונז. מיר פלעגען טון נאך עטליכע גוטע זאכען, וועלכע נישט אלע גוטע און פרומע לייט טון. מיר האבען דעמאלט געלעבט גאנץ פרעהליך. מיר האבען שטענדיג געהאט גענוג ארבייט און פערברענגט א פרעהליכע צייט. איך בין דעמאלט געווען יונג און א סך מענשען האבען געפינען, אז איך בין שעהן.

מיר פלעגען טון אלץ מעגליכע, כדי צו בעקענען זיך אין דער וועלט. די פאליציי פון יענער צייט האט געלעבט מיט אונז גאנץ פריינדליך און פלעגט זיך מאכען נישט-וויסענדיג, וואס מיר האבען געטון.

איך פלעג זוכען מיך צו בעקענען מיט רייכע מענער, פלעג זעהן, אז זיי זאלען זיך פערליבען אין מיר. ווען עס איז מיר געלונגען צו מאכען, אז איינער פון די רייכע מענער זאל זיך אין מיר פערליבען, פלעגט מיין מאן און זיינע קאמעראדען אויספארשען אלע געהיימניסען און זיך מיט איהם טיילען. מיט אנדערע ווערטער, זיי פלעגען ביי איהם צונעמען אלץ, וואס ער האט געהאט מעהר פון אונז.

איינמאל איז געקומען אונזער פון אונזערע קאמעראדען און דערצעהלט, אז מיר דארפען זיך בעקענען מיט דעם רייכען אדוואקאט נאוואק. ער האט פיל געלד אין קאסטען און מען דארף זיך מיט איהם בעקענען מיט'ן אדוואקאט. איך האב בעזוכט די געלעגענהייט און זי באלד געפינען. איך האב בעטראפען דעם הער אדוואקאט אין טעאטער, האב מיך מיט איהם בעקענט און געמאכט, ער זאל זיך אין מיר פערליבען.

מיין מאן איז נישט געווען איינפערזיכטיג. ער פלעגט מיך לאזען טאן, וואס איך האב געוואלט, ווען איך האב איהם גאר געבראכט געלד. דער יונגער אדוואקאט האט מיר געגעבען געלד און מיך געבעטען, איך זאל איהם בעקענען מיט מיין מאן.

איינמאל האט ער אונז געבראכט א קינד און אונז דערצעהלט, אז זיינע אנ'ארימע קרובה איז געשטארבען און ער מוז זארגען פאר איהרע קינדער. ער האט זיי נישט וואו אוועקצוגעבען און ער וויל אונז איבערגעבען דאס קינד, מיר זאלען עס ערציהען. דערביי האט ער אונז בעצאהלט פאר א יאהר פאראויס און אונז געגעבען צו פערשטעהן, אז עס וואלט איהם זעהר וועניג אהרען, אויב דאס קינד וועט לעבען אבער שטארבען.

מיר האבען גענומען דאס קינד צו זיך. אזוי ווי מיר האבען אבער געלעבט זעהר לוסטיג אין בודאפעשט און האבען נישט געהאט קיין צייט זיך אפצוגעבען מיט א קינד, האבען מיר עס אוועקגעגעבען צו א בעקאנטען פויער נישט ווייט פון דארף משטערני.

דער אדוואקאט האט דערפון געוואוסט און עס האט איהם זיכער וועניג געקימערט. ער איז געקומען בעסער בעקאנט מיט מיין מאן און אנגעהויבען צו מאכען מיט איהם געשעפטען. מיין מאן פלעגט אמאל זאגען עדות, ווען דער אדוואקאט האט איהם געהייסען און וואס ער האט געהייסען. מיין מאן האט פערקויפט עטליכע רעכטע מענשען און דער אדוואקאט פלעגט פיהרען זיינע פראצעסען. מיר פלעגען פערדינען פיל געלד דורכ'ן אדוואקאט און פלעגען בעזארגען אלע זיינע געשעפטען.

מיין מאן האט פערזאמעלט ארום זיך א גאנצע באנדע רויבער און מערדער. דער אדוואקאט איז געווען זייער עלטסטער, זייער קאפיטאן, זייער אנפיהרער. ער איז געווען גענוג קלוג און גענוג דורכגעטריבען און האט עס אזוי געמאכט, אז קיינער האט נישט געוואוסט, אז ער איז דער גאנצער קאפ פון דער באנדע.

אנפאנגס פלעג איך זיך וועניג אינטערעסירען דערמיט, וואס פאר א געשעפטען דער אדוואקאט פיהרט מיט מיין מאן. איך בין נאך געווען וועניג ערפאהרען און האב נאך וועניג געקענט די וועלט. איך האב געמיינט, אז דער אדוואקאט ליבט מיך ווירקליך און איך וועל שטענדיג לעבען אזוי גליקליך, ווי איך האב געלעבט דעמאלט.

(פארזעצונג קומט)

קומט אקליגעז מיט אייער שפענדע פאר די פסח-אקציע תומכי אורחים

גערוועלבער וועלן אפען זיין פאר יום-טוב ביז 9 אוונט.

(פ) אויף דער ווענדונג פון די סוחרים פאראיינען צום ארבייטס-מיניסטעריום מכח ערלויבען צו פארלענגערן די האנדעלס שעה'ן אין די טעג פאר יום טוב, האט דאס מיניסטעריום איינגעזעהן די הכרח צו ערלויבען אפענהאלטען די געוועלבער פון דעם 1. ביז דעם 6. אפריל ביז 9 אזייגער אוונט. דעם ערשטען אפריל, וועלכער פאלט שבת, וועלען די געוועלבער מעגען אפען זיין פון 1 ביז 6 אזייגער. אנ'עמפפעלונג פערארדנונג וועט די שטאטישע אדמיניסטראציע-מאכט ערהאלטען די טעג.

א הלואה פון 14 מיליאן זל.
וועט לאדז נעמען אויף אינוועסטיציע-צוועקען.

(ג) אויף דער מאגיסטראט'ס לעצטער זיצונג וועט זיך דער מאגיסטראט באשעפטיגען מיט די דיסקוסיע איבער אינוועסטיציע-באדירפענישען פאר 1928.

עס איז פארגעשלאגען, אז די לאדזשער שטאט פערוואלטונג וועט האבען איינגעפירט יאהר צוזאמען בויען א רייע וויכטיגע אינסטיטוציעס, ווי א גרויס שפיטאל, שולען, ווי אויך די ארבייטער היימען א.א.וו.

צו דעם צוועק וועט די שטאט נעמען א הלואה פון 14 מיליאן זל.

זעלבסטמארד פון א יודיש מיידעל.

() פרייטאג ביינאכט, ווען פריילין יהודית קראמארסקא (פון פעטער גאס 18) איז געבליבען אליין אין שטוב, האט זי אויסגעטרונקען א פלעשעל עסיג-עסענץ און געבליבען ליגען אויף דער ערד א פערבערענדע און שווערע יסורים.

צום גליק האט האט פארלאזען פון דער נאכט'דיגער פריילין ווך געהערט און רויו. שכנים זענען זיך צונויפגעלאפען. מ'האט זי געבראכט דאקטאר מיט מילך, אבער דאס האט ניט געהאלפען. ערשט דער אריינגערופענער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע האט געלונגען די שמערצען פון דער זעלבסטמערדערין צו לינדערן דורך אויספאמפען דעם מאגען. אין א שווערען צושטאנד איז זי אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. די סבה פון זעלבסטמארד איז ניט באקאנט.

אויטא-אומגליקען אין לאדז.
3 מענשען שווער פערוואונדעט.

(§) פונקט דורך אויף נאראוטאוויטש 28 ... אויטא ...

...

אויף דער 15 יעהרינגער ערוס מארש-גער איז אויף ציגעל גאס איבערגעפאהרען...

א שטילשטאנד אין מסחר אין די טעג פאר פסח-טעג.

(:) גאנץ קורצע דערווייל, וואס מען האט נאך געצעהלטע טעג פאר פסח, איז דער פערקעהר אין לאדזשער מסחר זעהר א שוואכער. אויב עס איז דא א פריון אין א וועלכער עס איז פראנדזשע, איז דאס אין דער גאלאנטעריע בראנזשע, וואו עס לאזט זיך פערהעלטניס מעסיג גישקשה'דיג. דאגעגען איז די שפייז גענעדלער. איז א פיל שטענדיגער שטילשטאנד.

אויך אין מסחר פון מצות און דעם בעקער איז דערוויל שטיל, עס דערשט אנ'אפהאלטענדע שטימונג, ווייל די פרייזען פון מצה איז פאר'ן פריהטען עולם צו טייער (28 און 30 זל. א פוד).

דאגעגען איז הנשלעכער לעבהאפט דער שטאט מיט בעל מלאכות, דער עיקר ביי שניידער און שוסטער, וועלכע זענען פערנומען מיט בעשטעלונגען און לאחר פעך מיט א גרויסען „אויס'ן גרויסען שנעלען פסח, וואס געהט".

דאס סוחר'ישע לאדז טרייסט זיך אבער, אז די הנינגטע וואך וועט דאס לעבען זיך פערשטארקען.

—0—

אויסשטעלונג פון פערסישע דיוואנען אין דער שטאט-גאלעריע.

די פערסישע פירמע סארלאן האט בעשלאסען איצט אויס אין דער שטאטישער גאלעריע א פראנצויזישע פון פערסישע דיוואנען. די אויסשטעלונג א.ז.א. אינטערעסאנט.

ליקווידירט דעם סכסוך מיט די טראמוואי-אנגעשטעלטע.

פארערונגען פון די ארבייטער זענען נאכגעגעבען געווארען.

(§) ווי בעקאנט זענען די טראמוואי-אנגעשטעלטע ארויסגעטרעטען צו דער דירעקציע מיט א פארדערונג וועגען אויס-צאהלען זיי די טראנספאקציע פאר פסח, וועגען שאפען פאר די אנגעשטעלטע א אמבולאטאריע און דער טראמוואי רעמיזע, ווי אויך וועגען בעלוינען די ...

...

די ארבייטער פארטרעטער האבען געוואונען, אז די פראגע וועגען טראנספאט ...

...

וואס דערוויל איז דער סכסוך ליקווידירט געווארען.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש 20

גאסטראלען פון די באליבטע לאדזשער ארטיסטען

חנה לערנער, דוד זיידערמאן

היינט זונטאג, דעם 25-טען 9 אווענד

גרויסע פאפולערע פארשטעלונג
פון 1 ביז 2.50

דער שטארקסטער שלאגער האט איז געשפילט געווארען אין אמעריקא

אין נאמען פון גאט

לעבענס-בילד אין 3 אקטען מיט געזאנג און טאנץ פון שאנבערג, רעזשי ד. זיידערמאן. הויפטראלען: יהושילא חנה לערנער, יצחק ד. זיידערמאן. די שענסטע געזאנגס-נומערן ווערען געזונגען אין דער פינסך קופלע „זאי מיר מוחל גאסטענער" געזונגען פון חנה לערנער, המבדיל פון קאמפאני, זילבערג אראנזשירט און וועלמאן ווערט געזונגען פון דוד זיידערמאן מיט כאר. דער שלאגער-נומער „שיין, שיין" ליבלינגס-ן מר געזונגען פון ד. זיידערמאן.

מארגען מאנטאג ווערט נישט געשפילט.

ס'נעמט אנטייל פרי בוזשאן, ועחזינא, מעלערטאטסקא, פעדערמאן, ח"ה אריעל, אייזענבערג, גערנבוים, באלבירסקי, האמבורגער, מעלערמסקי, נחהיל, פאליאנסקי, צהליך.

טענץ אינסטרואירט פון מאנץ-מייסטער ב. ליבאוויטש.

געשעפטס-פיהרער בעזמאו. ביהנע-לייטער: כמאמערסקי. מוזיק: לייטונג ל. זעלמאו.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

דרייסטע קאסע-גנבה אין דער די-תאנעו-פאבריק אויף גדאנסקא 130
25.000 זל. און 500 דאלאר ארויס-גע'גנב'עט פון דער קאסע

(:) פרייטאג האבען איינבעקאנטע קאסע-פערבער, וועלכע געאטענטען שוין זייט א לענגערער צייט און אינווער שטאט, זיך געגנומען צו דער קאסע פון דער פאבריק פון דיאנע, מיוזעל, וואס געפינט זיך אויף גדאנסקא 130.

די קאסע פון דער פירמע געפינט זיך אויפ'ן ערשטען שטאק פון פאבריקס-פגין און דער ביורא פון דירעקטאר. די גנבים האבען מיט גאלגעמאכטען שליסלען זיך אריינבעקומען און האבען פאבינעם און זיך גענומען צו דער מלאכה. פריהער האבען זיי אבער פערהאנגען די פענסטער און אויסגעלייגט די פארלאנג מיט דיוואנען אין דער נאכט ערשט דאכען זיי איינגעבראכען די קאסע, און וועלכער ס'האבען זיך, געפונען 25 טויזענט זל. און 5 הונדערט דאלאר, די וועקסלען און די ווערט פאפירען האבען די גנבים נישט גערוהרט.

די גנבים האבען אזוי געשטאט ארויס-געשמוגעלט ווינער שפעקעל ארבייט, אז מ'דערגען נישט א.א. בעגרעפליכען קיין שום סימנים. די קאסע האבען זיי אויפגע-פראכען און העמערס און אונטער דעם איז אנגעבליכער געוועזען אפילו צו מאכען אנ'אפדרוק פון די פינגער.

קריסטין זיך מגייר צו ליב איהר יודישען שטיפקינד.

(ענדע פון זייט 6)

בעזן אנ'אויסוועג:

אלע אגווענגדע אין געריכט האבען געמיינט, הען ריכטער ליוואי האט גערעדט, און דער קליינער סימער האט געקליעסט און געשלוכצט, אז ער וויל נישט געהן צו א קריסטליכער שטיפמאמע און וועלען אויף יזר, כמעט ער האט ליב זיין שטיפמאמע.

פלוצלונג האט פרוי ראטמאן צו איהר מאן, אז זי וויל מיט איהר זון אין דרווסען, דער טערהעט אין גרים ארום אין וויל-נא הענגאן און ליכע און שפיצלענדיגע פנימער.

— ה' ריכטער! האט פרוי ראטמאן בעזאגט, „איך האב בעשלאסען צו ווערען א יודין".

„איהר פערשטעהט דאך", האט ריכטער ליאחי בעזאגט, „אז איהר מוז עס פון

פרייעם ווילען און נישט הייל איך טאן. געווענליך האב איך קיין רעכט נישט צו צווינגען אייך דאס צו טאן. אפשר וועלט איהר אפגעטארט עטליכע טעג און זיך איבערבעלעגט וועגען דעם?"

„נעין איך האב אגגענומען מיין בעש-לוס און איך וויל איהם דורכפיהרען.

איך וויל. מ'און זיין די קינדער פון א גלוביגער. איך וויל אויך, אז די שוועגער - אלע, בעזונדער ביין זעלבן פייטלאן און פערגען אז אונזער האב איך נישט געקאנט צו שטערן".

(ריכטער ליוואי האט פארגעלאזט ראטמאנ-נען. אז ער זאל זיך ווענדען צו ר' וועל-וועלפ און ער זאל איהם אנהוועזען און זיך דורכרעדען ועגען זיין פרוי'ס וואונש זיך מגייר צו זיין. דער קליינער סימער איז צוגעגאנגען און זיך צוקישט מיט זיין מאמער און אויך מיט זיין שטיפמאמער.

40 פראצענט לוין-הוספה בעקומען די ארבייטער אין די שטאטישע ציגעלניעס.

(§) געשטערן איז פארגעקומען אין מאגיסטראט א קאנפערענץ צווישען די פארשטעהער פון דער בוי אפטיילונג און די ארבייטער און די שטאטישע ציגעלניעס. און רעזולטאט פון דער קאנפערענץ איז בעשלאסען געווארען צו געבען די ארבייטער און די ציגעלניעס א הוספה פון 40 פראצ.

GLICERYNA
„SARG"

w oryginalnem opakowaniu po 100 gr. po dłuższym braku na rynku nadeszła. Do nabycia w aptekach i składach aptecznych.
Główna Sprzedaż
Hurtownia Apteczna
A. Chronowicz
Warszawa, Orla 8,
tel: 9-55 i 291-16.

לייה- און שפאר-קאסע פון ארבייטענדער אינטעליגענץ.

היינט, זונטאג 8 אזייגער, קומט פאר אין אויגוסט לאקאל (שענקעוויטש 3/5) די ערשטע יעהרליכע גענעראל פערזאמלונג. עס איז נויטוועכסטען, אז אלע מיט-גלידער זאלען צו דער היינטיגער פער-זאמלונג קומען.

א גרויסע עלעקטראווניע,
וואס זאל בעזארגען מיט עלעקטרישען שטראם די גאנצע לאדזשער וואיעוואדזשטווא.

פראיעקט פון לאדזשער סטאראסטווע

דער סטאראסטווע פון לאדזשער פא-וויאט ה' רזשעשוטקי פערנעמט זיך איצט מיט א פלאן אויפצובויען א גרויסע צענ-טראלע עלעקטראווניע, וואס זאל בעזארגען מיט עלעקטרישען שטראם די פא-וויאטען פון לאדז, לענטשיץ, שעראדז, ברזשעזין און לאסק. דאס אויפבויען א צענטראלע עלעקטראווניע וועט האבען א גרויסען בערייטקייט פאר אלע שטעט אין שטעטלעך פון די דערמאנטע פאוויאטען.

די וואלאטערנטע פראגע, וואס צו ערבויען, קאפיטאל אויף דער וואגער אונטער-נעהמונג, און שוין ערלערנט געווארען. דאס געלד וועט נעהמען די מאגיסטראטן אנגעלעגט ווערען די צאהלען פון די הלוואה ווערט נענומען.

כדי ארומצורעדען וועגען דעם פלאן וועגען דער עלעקטראווניע וועט בקרוב צונויפגערופען ווערען העד'ן סטאראס-טע ה' רזשעשוטקי א ספעציעלער צוזא-מענפאהר פון די בירגערמייסטער און פאר-שטעהער פון די ארומיגע פאוויאטען.

דער מאסטבוים-יובילעאום אין „פילהארמאניע".

(ג) דער מאסטבוים-יובילעאום, וואס איז געפייערט געווארען מיטוואך אווענד אין פילהארמאניע-זאל, האט צונויפגעבראכט א גרויסען עולם פון ארבייטענדער און אינטעליגענטען יודישען לאדז.

די פייערונג עפענט דער דיכטער יצחק קאצענעלסאן מיט א שענער תאר-גיגער רעדע, אין וועלכער ער שאצט אפ די שעפערישע פערזענליכקייטען פון חתן-היובל און בעגריסט דעם געפייער-טען שריפטשטעלער אין נאמען פון לאדזשער יודישען ליטעראטען- און זשור-נאליסטען-פאראיין.

אין נאמען פון יודישען זשורנאליס-טען-סינדיקאט בעגריסט דעם יובילאר רעד. ל. פוקס, וועלכער שטרייכט אונטער די ווארימע בעציהונג פון דער יודישער צייטונג צו די פרשונגען פון שעפער יודישען תארם — ווי עס איז געווען אין לאדז בנוגע דעם מאסטבוים-יום-טוב, צו וועלכען די לאדזשער יודישע פרעסע האט געמאכט די געהעריגע שטימונג.

דערויף רעדט ד"ר ל. פריבולסקי (פרעזעס פון „הזמיר") און עס קומט א בעגריסונג פון רעד. ישראל קאהאן אין נאמען פון „לאדזשער טאגעבלאט", וואס האט יעהרען-לאנג געדרוקט אלע ווערטפאלע ווערק פון יואל מאסטבוים אויסצוהאלטען און אויסצושמידען זיין סטיכישען טאלאנט.

עס זענען אויך געלעזען געווארען בעגריסונגען פון „נעיעם פאלקסבלאט" און פון דער בארא'כאוו-ביבליאטעק.

אינ'ם נאמען פון דער ירושלים'ער קינסטלער-ארגאניזאציע בעגריסט דער בעקאנטער ארטיסט-מאלער בנציון צו-קערמאן.

דערויף בעקומט דאס ווארט רעד. י. אפענשלאק פון ווארשע, וועלכער רעדט וועגען מאסטבוים'ען דעם דיכטער און ווידערגעבער, וועלכער לעבט זיך אויס אין זיין אויסגעארבייטען שפראך-מעלאדיע.

מאסטבוים איז אייגענער פון די פרעגער פון פרצ'עס ירושה און אלס אזעלכער, וועדט ער נאך טאקערע, ווען ער געהט ארויס אין גאנצע מעדיאד פון שאפען.

רעד. ש. האגגען, פון ווארשע רעדט וועגען מאסטבוים'ען און זיין חשיבות אויף די לעזער צוליב דעם פלאס-מערער-דיגען עגטוויזיסט, מיט וועלכען עס איז בעהויכט זיין יעדע שריפט. אלס דער ערשטער פאלישער איבערזעצער פון דער יובילאר, לייענט ה' האגגען זיינע א פראכטיגע נאוועלע, וואס נעמט שטארק אויפ גאם עולם.

דער ליבער דיכטער יצחק קאצענעלסאן נעמט ווידער דאס ווארט און גיט עס א אראנזשירען ברוס פון מאסטבוים'ס קינדער-לעזער.

אונטער א דונער פון אפלאדיסמענטען טרעט אויף דער חתן-היובל אליין, וועל-כער דריקט אויס א הייסען דאנק פאר דער חבר'ישער ווארימקייט און פריינד-ליכקייט צו איהם און זיינע לייסטונגען און לייענט מיט גרויס בייפאל זיינע מיי-נע לידער: „דעם זיידענס ווייגער", „דאס ליד פון שוך-פוצער" און דאס „גאסען-מיידעל".

ה' מאסטבוים ווערט בעשאנקען מיט בלומען.

עס געהען נאך איניגע נומערן פון

„ארארט"-פראגראם, אויסגעפיהרט דורך פרוי שיינע-מריש און דושיגאן און דער גרויסער עולם געהט זיך פונאנדער מיט גרויס דאנקבארקייט פאר אלע די, וואס האבען איהם פערשאפען אזאר שעה פון נחת-רוח.

אין א גמיטליכער סביבה איז ביז שפעט ביי נאכט אין „מטעראפאל" פאר-געקומען, לכבוד יואל מאסטבוים א חבר'יש „גלעזעל-טיי".

צוזאמענפאהר פון פליישער פון דער לאדזשער וואיעוואדזשאפט קומט פאר דעם 2-טען טאג חוה"מ פסח.

(:) אויף דער דענערשטאג'דיגער זיצונג פון די פליישער-פעראיינען אין אונזער שטאט, אין וועלכער ס'האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון די פליישער-הורטאווניקעס, קצבער, שעכטער - פער-איין, באלוטער שעכטער-פעראיין, וואר-שטען-פאבריקאנטען און גראשען-הענדלער פעראיין איז בעשלאסען געווארען צו-נויפצורופען דעם צוזאמענפאהר פון די פליישער אין דער לאדזשער וואיעוואדזשאפט דעם 8 אפריל ד. ה. דעם צווייטען טאג חול המועד פסח. אין דער ארגאניזיר-קאמיסיע זענען אריין די ה"ה אהרן זא-ושעווסקי, אברהם אווזען, מנחם סאלמיר-סקי, יהודה יוסף ערלער (פליישער-הורט-אווניקעס), חיים זעליג טיטענבאך, יצחק יאסעקאוויטש (קצבער-שעכטער), מאקס גארדאן, דוד דיאמאנט (ווארשט-פאבריק-קאנטען), מאיר הערבאן, העלף בלייכער, תנחום פלאט (באלוטער שעכטער-פעראיין) יצחק זילבערבערג, וועלף זאלאשינסקי און למבל טאבאטשניק (גראשען - הענד-לער).

„ארארט"
זאכאדניא 43
ארטיסטישער רעזשי און קאמער-מעטטעור ווענטער דער לייטונג מ. בראדערזאן

היינט זונטאג,
2 פארשטעלונגען
אנהויב 8 און 10.15 אוועגד
ווידערהאלונג פון V פראגראם א.ג.

מלוה מלכה

1) פראלאג.
2) פעטער
3) קוימלען.
4) זיינגרל.
5) סקעטש
6) מאנאלאג
7) בלינדע.
8) קאנטמאניסטען.
9) נאך דער חופה.
10) מלוה מלכה.
11) געשאששינגי דהאור (רעחי).

הנחה-בילעטען גילטיג נור מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג. פריי-קארטען נור אויפ'ן 1. סעאנס. בילעטען צו בעקומען פון 5 אזייגער נ.מ.

געדענקט. אז איז „תומכי אורחים" ווארטען שוין הונדערטער בכבוד'ע יודישע פאמיליעס אויף אייער שפענדע.

מעבעל

דעם גרעסטען מעבעל
און עלעגאנטעסטען אויסוואהל פון
שלאף-צימער, עס-צימער, קינדער-צימער א. א. וו.
קאמפלעטע איינריכטונגען, ווי אויך איינצעלנע שטיק מעבעל
אמביליגסטען און אויף די בעסטע בעדינגונגען

עמפפעהלט די גרעסטע און רעעלסטע מעבעל-פירמע אין לאדז

MARKOWICZ i NASIELSKI

PIOTRKOWSKA 6 :-: Południowa 10 :פאבריק

וועד

ס׳זוכט געשיקטע, בעקוועמע
הויז-פאנטאפעל אין פערשידענע
:—: סארטען :—:
צו מעסיגע פרייזען
קען מען בעקומען
נור ביי
M. Hatzi THEEMLIS
41 PIOTRKOWSKA 41
קינדער-שיך אין א גרויסען אויסוואהל

בעקאנטמאכונג:

חסד של אמת ומנחמי אבלים
אין לאדז

מאכט בעקאנט, או היינטיגען זונטאג ד׳ צו, ד. 25 מערץ 4 אזייגער נאכמ. קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל, פיעטריקאווער 4, די

יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג

צום ערשטען טערמין. ביי נישט ערשיינען די געהעריגע צאהל מיטגלידער קומט די פערזאמלונג פאר צום 2-טען טערמין דעם זעלבען טאג מיט 2 שעה שפעטער ד. ה. 6 א זייגער אין לאקאל פון חסד של אמת, פיעטריקאווער 34 ביי יעדע צאהל מיטגלידער לויט § 29 פון די סטאטוטען מיט פאלגענדען טאג-ארדנונג. 1) עפענען די פערזאמלונג. 2) וואהלען פון א פארזיצענדער. 3) בעשטעטיגען דעם פראטאקאל פון דער לעצטער גענעראל-פערזאמלונג. 4) קאסע און טעטיגקייטס-בעריכט פון יאהר 1927. 5) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע. 6) בודזשעט אויפ׳ן יאהר 1928. 7) וואהלען פון א פערוואלטונג און קאנדידאטען אויף א רעוויזיאנס-קאמיסיע און קאנדידאטען. 8) פריע פארשלאגען.

ב ע מ.: מיר בעטען איינצוצאהלען די שולדיגע ביישטייערן ביז שבת דעם 23 מערץ אום נישט צו פערלירען וואהל-רעכט לויט די פארשריפטען פון די סטאטוטען § 18. די פערוואלטונג.

ראבקא

ענטהאלט פאר ה. י. צעהן איך אין ראבקא אין דער פראכט-פאלער, געפאיערטער היילע „קלאשובקע" און אין דערנעבענליגענדען היילערגעם בנין, נעבען פארק-וואלד

א פענסיאנאט „בלאנצי"

פאר קינדער פון 6 יאהר אן און פאר יודישע יוגענד פון ביידע געשלעכטער אונטער דער פערזענליכער ערציהערישער לייטונג פון פראפ. ד״ר ווילהעלם פאלעק און ביי דער מיטהילף פון אויסגעפרובירטע פעדאגאגישע קרעפטען.

די השגחה פון די לעהרער אין פעדאגאגען ווערט זיין די זארג-פולסטע. געשמאקע און גוטע כשר׳ע קיך ענטשפרעכענד פאר קינדער. ווניגע צימערן, א ברייטע דרום׳דיגע טעראסע פאר זון-בעדער, האמבארליציונג, 2 ספארט-פלעצער. פערוויילונגען און שפילערייען לויט׳ן סיסטעם פון פראף. פיאסעצקי, טעניס-קארט, א ספעציעלער קראקעט-פלאץ, „פינג-פאנג"-טישען, א „שלימאטשניצע", הויזדאוועקעס שיפעטקעס. אויספלוגען, פערשטעלונגען, אהענדען א.א.ח. א אייגענע אומזיסטע ביכער-ביבליאטעק. א שטענדיגע מעדיצינישע השגחה. אפטייק אויפ׳ן ארט.

אינפארמאציעס קרעדיט און ענטפערונגען גיבט אן Prof. Dr. Wilhelm Fallek, Łódź, Pomorska 91, 8-טער שטאק, פרענט. טעגליך פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

מיט אכטונג
Marja Bekówna.

א פאראדע 3 זל — א פאראדע 8 זל

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת???

פערוואס לויפט יעדערער איינציגער אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52.

ואמרת אליו זאלסט די איהם זאגען, או נאר אין די אויבענדערמאנטע ביורא קען מען געפינען די בעסטע אלגעמיינע ביזנעסען, קלאוזורען, איינבעזיצטענישעס אויף אלע שטאט אין פוילען. אפצאהלונגען, פאזיציעס, קרעדיט און אלע הייליגע-רעקוירסען, אדוואקאטישע, ביטעס און אלע פעליצייליכע-בעצירקען, קאמיסאריאט-זאכן, אקטען אינסטאנציעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען

מיט אכטונג
י. מאנעלא רעכט-קאנסולטאנט.

עלטסטער פעלדשער
מ. ראזענצווייג
וואסכאדניא 29. — געהיילונגר פליהתריגען פעלדשער אין פאזנאנסקי׳ס שפיטאל

הגדה של פסח

מעוטרת ומשובצת בגדי עדיים פירושים טובים ויקרים מאת ארבעה עמודי עולם המפורסמים מאד בישראל ה״ה א) זבח פסח השלם מאת השר והגדול ליהודים דון יצחק אברבנאל זצ״ל אשר לא בא בדפוס יותר 380 שנת ב) שבלי הלקט השלם מאת רבנו צדקי׳ הרופא זצ״ל ג) פירוש השלם מהגאון ר׳ אלי׳ מווילנא זצ״ל ד) פירוש השלם מהגאון ר׳ יעקב מעמדין זצ״ל. הפירושים הנה שלמים ולא מקוטעים באותיות מרובעות מהודרות נדפס בפורמט גדול על נייר (חעלק-פרצעס) בדפוס נאה ומשנה. בתמונות לפנות

א. מ. גרובשטיין לודז
וסכאדניא 54 פראנט 1. שטאק

שריי בען
עהן אוי שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער
קאלינראף ל. בערמאן
אין 15 לעקציעס. אויך חערט געלערנט גוט א יודישען בריף דעם חאס קען גערניסט. זאוואדזקא 19 פר. 1 שט.

עלעקטרישע
מאטארען

פון פערשידענע גרעסע און אומדרעהונג. פערקויף און אויסטויש.
די ביליגסטע קוועלע
רעפערצטיע-ווארשטאט און מאנטאזש.
אינזש. י. רייכער און האמפ. פאלודניאווא 28, טעל. 30-60

!!שפארזאמקייט מאכט רייך!!

די בעסטע אנקויפס-קוועלע פון

מעבעל
אין די פירמע
Z. Bocian

Piotrkowska 41 w podwórzu

פון איינציגע מעבעל-שטיקער ביז גאנצע איינריכטונגען חינער שטיהל, וויג-שטיהל, סיזאנ-סאבערעטען און סאלאן-איינריכטונגען.

בעמ.: געלעגענהייטליך א טשעטשוטשקע-שלאף-צימער ביליג צו פערקויפען; ביליגע פרייזען!! בעקוועמע בעדינגונגען!

רעפארמאציע פילען

מיט דער מארקע נ׳ חסטליכער בעקאנט פון יאהר 102

רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעמאטיזם, לעבער לעדען, נעגען דיקקייט, אקטורסטיום, דאסטען בלוט אין קאפף, שטילען, די יסורים פון העמארעאידען, רייניגט דאס בלוט און ביינווגונגען צו אבסטרוקציע—רייניגענס דורכרייניגונגס-מיטעל.

צוגעפרויכען 1 אדער 2 פילען א נאכט.
פרייזען א שאכטעל 1.85. אויסארבייטונג פון דער אפטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa
Trębacka 4

צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט׳ן „געסטליכען" (zakonnik)

מעסיגע פרייזען
שיך
רעעלע בעדינונג

M. JAKUBOWICZ
Łódź, Konstantynowska 30

עמפעהלט פאר׳ן פריהלינג און זומער-סעזאן אין א גרויסען אויסוואהל פון סאלידע און אייגענער אויספיהרונג

דאמען-, הערען- און קינדער-שיך

משעכיצע חנכצן, זייד און פרונצלען אין א גרויסען אויסוואהל פון דער פירמע „באטא" צו ״אנקורענץ-פרייזען, נגמענע ספארט-שיך פון דער פירמע P. P. G. צו פאבריק-פרייזען. — גרויסער אויסוואהל פון הויז-, רייזע- און ספארט-שיך.

בעזיצער
פון לעבענס-פערזיכערונג-פאליסען פון דער געז. „ראסיא"—„ROSJA"!

ס׳איז געעפענט געווארען אן אפיצעלע רעגיסטראציע פון די אויבענדערמאנטע פאליסען. די רעגיסטראציע פערפאליטעטען ערלעדיגט דאס בעוואוסטע ביורא

„ארגוס", זאכאדניא 36.

לאמפען
פיר שפייזע-צימער סאלאן-קאבינעט שלאף-צימער
קויפט ויך אמבעסטען און פאבריקס-לאגער בא

Sz. P. Szmalewicz
פאלודניאווא 8, טעל. 64-39.

וועדען איבערנעמען רעפעראטורען אומארבייטונגען, ראקסידירען.

חיכטיג פאר דאמען!

מאכט איך די מאגענעטסטע ראמען-חיטע נאך דער לעצטער מאדע פון די פאמפאסטע מיטע מיטער טאמטעט איך אויך געגאליך גט. נדרעמט די פרעסע 38 זאווארוסקא 38
נאר 7.50 זל.

בין חויף, די פון פענטנא, ליוקס פערפעקט.
מעס. מאכט איך שיפאן-וועלור- סאמעט- און פילץ-היטע אין אלע סארטען און פארבען איבער גערע אויספיהרונג. דער פרייז איז פאנס אויף א קורצער צייט.
נאר פאר 6
„TOLA"

אכטונג!
סערוויזען זענען אנגעקומען.
Ćmielów
לאגער פון פארצעלאן, גלאז, קרישטאלען, מאיאליק א. ד. ג.
לאדז פיעטריקאווער 31 טעל. 6-60
ספעציאליטעט: טיש-סערוויזען. גלעזער פון 15 גר. פאר א שטיק.

נידער מיט שטיינאכ׳ס פעריונגערונגס-מעטאדע!
ווער ס׳וויל זיין יונג און שעהן זאל קויפען א
הערען-היט
ביי היימאן טוראבינער, פיעטריקאווער 82 פראנט-געשעפט
אויף רעגער א גרויסער אויסוואהל פון די נייעסטע פאסאנען און קאליירען הערען-היטען פון ווין-און אויסל. פירמען. צוליב די ... יום-טובים זענען די פרייזען געווארען ערמעסיגט.
ביליגער ווי איבעראל! קומט און איבערצייגט אייך! ביליגער ווי איבעראל!

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל

מעבעל

בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל - געשעפט
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
מעלעפאן 62-56
Ch. ŁAZNIK

נור בא מיר קענט איהר בעקומען פערשידענע מעבעל שעהן גוט און ביליג בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל דיוואנעס, פילצען, אנציגער, ניימאשינ׳ן, סא-מאוארען א. א. וו. איך צאהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט זיך.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od wtorku, dnia 20. marca 1928 roku włącznie

Dla dorosłych! Dla dorosłych!

Dramat w 12 aktach

Car Iwan Groźny
(Niewolnikom latać nie wolno!)

Dla młodzieży! Dla młodzieży!

Rycerz dzikiego Zachodu

Następny program:

„WSCHÓD SŁONCA“

Dla młodz. początek seansów o g. 2 i 4 pp.
Ceny miejsc dla dor. I—70, II—60, III—30 gr.
dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

א נאכט-וועכטער
חערט געזוכט.
זיך צו ווענדען זאשענדזיעלניאנא 20.

די ביליגסטע קוועלע פון דימאנטען צו שנײדען גלאז און צו פערשידענע טעכנישע צוועקען איז H. SZEFTEL, Warszawa גור אין פאבריק Graniczna 16. .... egz. od 1882

פאדערט איבעראל

נאר די פון אינסטרומע

פעלד-בעטען
פערזעהען מיט דער פאבריקס-מארקע
Palma-Patent

פאר יעדען פיר גאראנטירען אויף א יאהר שיקט אויף לאגער און א גרויסען אויסוואהל
ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען טיש-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינדער-בענקעלעך אויף רעד
דער ... אויך מעטער מט.
מאטראצען
געבעטע, שטאקאנ ... מאטאריסקע און פאמעשאנעס
ב ע מ.: בעטען ... מיט ... פון 17 זל., פעלד-בעטען פון 14 זל.
רעעלע בעדינונג ... פאבריקס-פרייזען
הורט. ... רעפאראטורען. דעטאל.
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85

גליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע זיידענע טליתים כמו טערקישע, יאראסלאווער און קאלאמיער, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאל, מיט אויספארטיגונג, אויך גארנטירן. שטענדיג און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל בא

א. ה. ציטרינאווסקי
קאמיענא 1, אין 2. הויף, פארטער.
בעמ.: מ׳חערט אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען.

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט
אויף גערנס מארק
פיעטריקאווער 294 טעל. 22-89
(ביי דער האלטעשטעל פון טעלעפאנ-צער טראמוואי)

נעמט אן קראנקע אויף קראנקהייטען פון אלע ספעציאליטעטען פון 10 פריה ביז 6 נאכמ.
מאסען-אימפונגען. אנאליזען,
[פונ׳ אורין, פעסטען-בעבאל (צואה), ספוטום]
א.ז.וו.] אפעראציעס און אפאראטונגען
אן עצה 3 זל.
וויזיטען אין דער שטאט
די אפיל-קאסטען און ערקלערוגען לויט אלגעמיינען דורכלויכטונג מיט קווארץ-לאמפע, רענטגען, עלעקטריזאציע, קינסטליכע ציין, גאלדענע און פלאטין-קרוינען און מעסטען.
יעדען זונטאג און חגאות ביז 2 א זייגער נג.

עלעקטרישע
פאר 3 זל. ליכט אין שטוב
קען יעדער בעקומען אויסגעטאשלען חשבונליך פאר יעדען פ.
פ. לעוויז,
קאנסטאנטינער 58,
פראנט-געוועלב.
בעמ.: עלעקטרישע לאמפען און גאז-שאפקעס מיט 25% ביליגער פון צענטער.
אויסגעפירט דורך דער לאדזשער עלעקטרישע

אבאנעמענטס-פרייזען: טעגליך 5 זלאטי 6 חודש אין, אין פראווינצען און בעזי-אנאנסען-פרייז: פאר א מיל.מעטער-שורה פאר׳ן טעקסט 16 גר., הינטען 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייזען 60 גר., נאך׳ן טעקסט 12 גר. פרייז 8 זל. ניעך—20 פרעמלעך—קעי רעדאקציע. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—מיט 50% טייערער. פון די פרייזן חערן נישט פארגענוטען קיין רעבאט.

Redaktor wydawca B. Hamburski

Tłocznia: B. i M. Hamburski w Łodzi, Piotrkowska 19